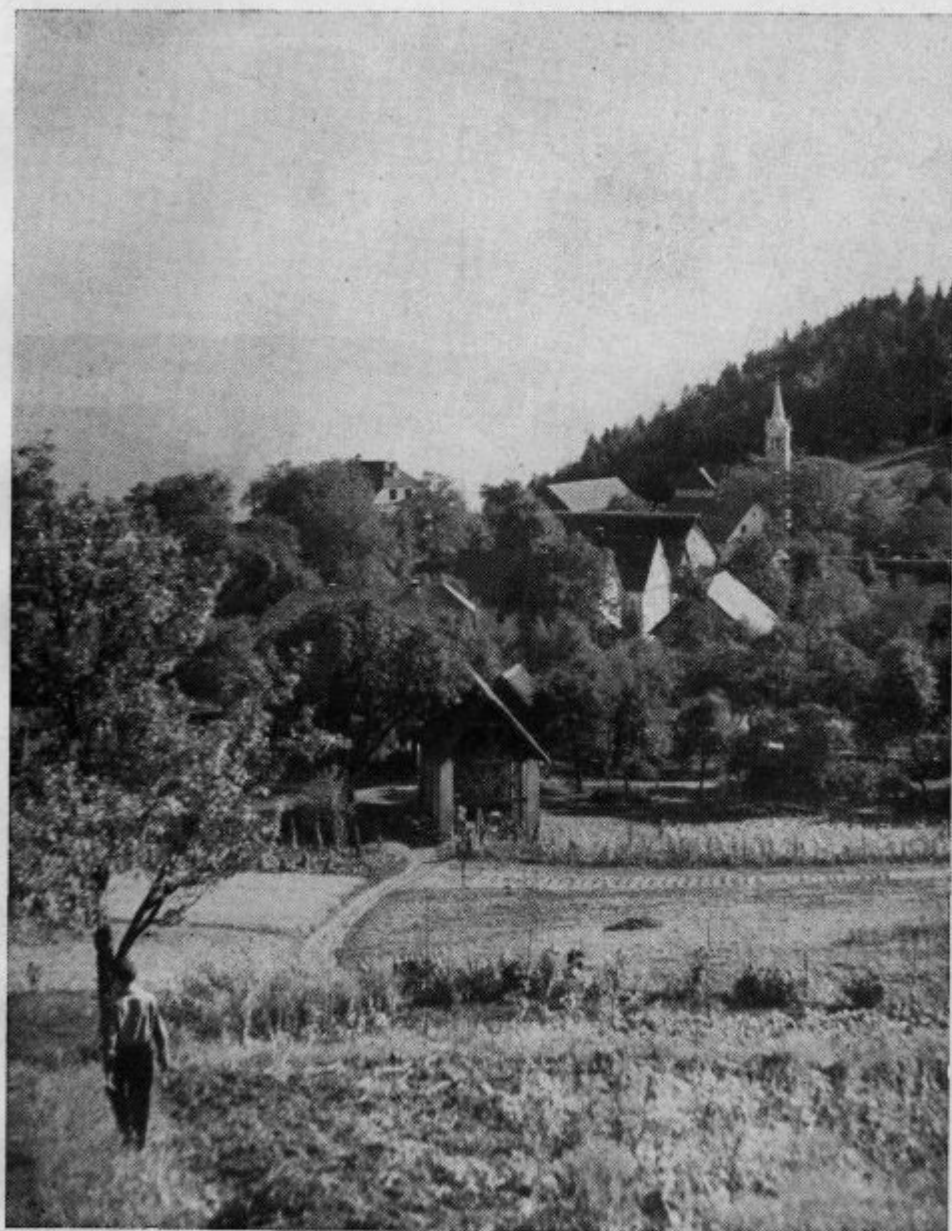

IDRIJSKI RAZGLEDI

Naše Ravne

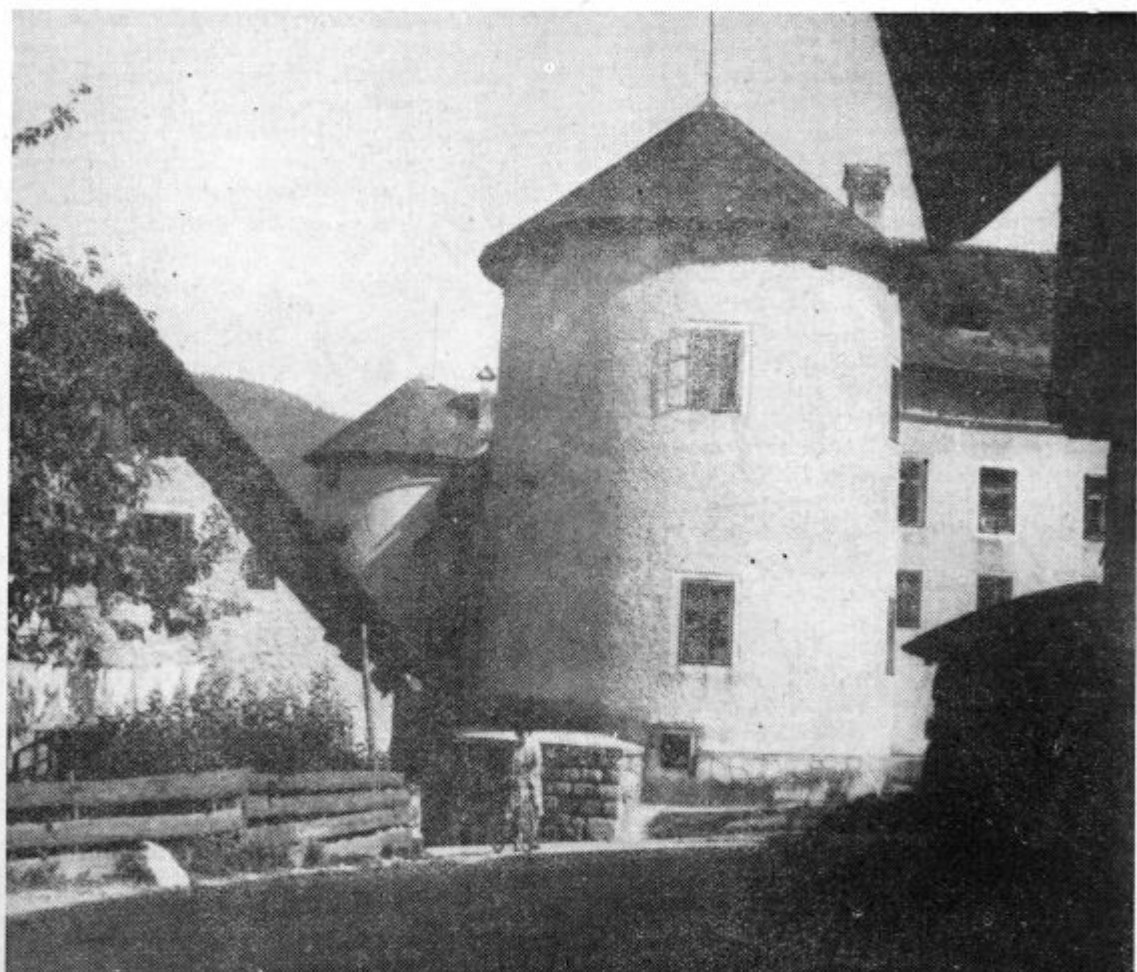
Foto Podobnik

IDRIJSKI RAZGLEDI

VII. LETO

31. DECEMBRA 1962

ST. 4

Idrijski grad — muzej od zahodne strani

Foto Logar

Izdaja Mestni muzej v Idriji — Uredniški odbor: Lado Božič, inž. Ivan Gantar, Anton Rems, Anica Munda, Cveto Sulgaj, inž. Dušan Pirih, Jurij Bavdaž, Jože Rozman, Stanko Lužnik, Drago Erjavec, Stanko Murovec — Odgovorni urednik Srečko Logar — Izhaja vsake tri mesece — Celoletna naročnina 200 din, za inozemstvo 300 din — Naslov: »Idrijski razgledi«, Idrija, poštni predal 11, telefon: Idrija 35, tekoči račun pri Komunalni banki Idrija št. 608-13/2-108, telegrami: Idrija muzej — Tista tiskarna Časopisno založniškega podjetja »Primorski tisk« Koper

ŠTIRI LETA PLANINSKEGA ZAVETIŠČA NA VOJSKEM

Letošnjo jesen so minila štiri leta, odkar je idrijsko planinsko društvo začelo uresničevati dolgoletno željo članov društva, da se postavi na vojskarski planoti planinsko zavetišče. Vsa povojna leta so iskali stavbo, ki bi jo bilo mogoče primerno preurediti, vendar to ni uspelo, saj je znano, da je bila večina hiš na planoti med vojno požgana ali porušena. Prav veseli pa so bili vsi, ko je idrijski rudnik leta 1953 začel v bližini naselja graditi počitniški dom. Na žalost je bila gradnja kmalu prekinjena, v temeljih pa je ostalo izgubljenih več kot 3 milijone din. Še danes ni povsem jasno, zakaj se je to zgodilo. Krive menda niso bile samo objektivne težave, pač pa v glavnem subjektivne, kar se pri takih gradnjah prav lepo skriva za neugodnim rentabilitetnim računom. Dejstvo je, da so šli milijoni v izgubo, čas pa je ovrget napadne račune. Pokazalo se je, da je planinski dom s 35 ležišči, ki je bil zgrajen nekaj let pozneje, v letni in zimski sezoni premajhen, čeprav smo računali, da bo njegova zmogljivost vsaj nekaj let zadostna.

Planinsko društvo kljub polomiji s počitniškim domom ni odstopilo od svojih načrtov in je vztrajalo pri utemeljeni zamisli, da je edino Vojskarska planota s svojimi naravnimi lepotami, v katere so uokvirjeni mnogi spomeniki iz naše narodnoosvobodilne vojne, najbolj primerna za turistični in zimskošportni center idrijske komune in celotne Goriške.

Menda ga ni primorskega partizana, ki mu samotne pa gostoljubne vojskarske planote ne bi nudile okrepčila, še samotnejše grape in hoste pa v najhujših časih zavetja. Ne samo zaradi samote, tudi zaradi zvestobe prebivalcev je bila prav Vojskarska planota z obrobniimi grapami v najhujših časih središče narodnoosvobodilnega gibanja na Primorskem, zavetišče utrujenih brigad, pogosto osnovni položaj IX. korpusa ter sedež političnih ter upravnih pokrajinskih forumov. Nič čudno ni, da so že pomladi 1943 zagorele mnoge kmetije na Vojskem, da je bila večina starejših ljudi internirana, ostali pa že zgodaj v partizanih in da so bile ob koncu vojne kašče, kleti in hlevi prazni. Prav tako je razumljivo, zakaj je bila prav na obrobju Vojskarske planote postavljena že leta 1943 partizanska bolnica Pavla, leto pozneje pa skrbno skrita partizanska tiskarna »Slovenija« ter še mnogo drugega, kar je dajalo življenjski sok naši borbi. Pri vsem tem živahnem vrvenju na Vojskem med vojno pa se ni našla niti ena izdajalska duša, zaradi ka-

tere bi se utrnilo eno samo življenje naših borcev.

Prav ti spomeniki iz NOB so bili eden osnovnih vzrokov, zaradi katerih se je planinsko društvo odločilo zgraditi na Vojskem primerno zavetišče. Menilo je, da je tudi naše planinsko društvo dolžno omogočiti obisk vseh teh spomenikov naše borbe in stotih padlih junakov, ki počivajo na najvišjem grebenu planote, na partizanskem grobišču na Vojščici. Omenili smo, da so vsi ti čudoviti dokumenti najslavnejšega obdobja naše zgodovine premalo poznani, premalo obiskani in da prav zaradi tega tonejo v pozabo. Kdor je videl samo tiskarno »Slovenijo«, bo prav rad priznal, da je to čudovit, edinstven spomenik, ki je lahko nastal samo med osvobodilno borbo nekega naroda, ko je bil največji napor ljudi vsakdanje opravilo. Prav hitro pa bi preštel ljudi, ki za »Slovenijo« vedo, in še prej tiste, ki so jo videli. Pa vendar bi jo lahko pokazali našim ljudem in tujcem s prav takim ponosom kot bolnico Franjo. Na žalost je veliko vprašanje, koliko zim bodo stavbe še prenesle. Neke pomladi, ko bodo snežni plazovi skopneli, bomo našli stavbe, stroje in vse drugo raztreseno po bregovih in za vselej uničeno. Kdo si bo drznil biti kriv?

Ta in še drugi spomeniki iz borbe zahtevajo, da napravimo Vojskarsko planoto privlačno in dostopno vsem, ki jim je mar to obdobje naše zgodovine.

Naslednje, kar je priganjalo planinsko društvo, da postavi na Vojskem zavetišče, je izredna naravna lepota te predalpske planote. Če kje na Idrijskem, so prav tu dani pogoji za razvoj turizma. Kmetijsko gospodarstvo gre na Vojskem rakovo pot. Od približno 600 prebivalcev, ki so pred vojno životarili na skopi zemlji, jih je ostalo le še kakih 300. Skoraj vsi mlajši ljudje so si poiskali boljšega kruha v dolini. Ostali so le starejši ljudje, ki se ne morejo ločiti od doma. Tu se v dobrih treh mesecih poseje in požanje, marsikdaj pa je treba kak sad pobrati že izpod snega, če ga ni preveč. Sicer je pa že star rek, da traja na Vojskem poletje »od svetega Jakoba do svete Ane«. Kdo od mladih bi se še ubadal s to trdo naravo, ko je drugje boljšega kruha dovolj? Kljub temu pa še zdaleč ni treba, da postane planota mrtev kos zemlje, ki nikomur ne koristi in nič ne daje!

Vojskarska planota je za turista, planinca in za vsakega, ki si želi oddiha, s svojimi sprehodi, izleti in razgledi tako prikupna, da bi s trudom in dobro voljo tistih, ki jim je skrb za razvoj turizma dolžnost, postala iz-

letniški in počitniški center ne le za Idrijsko, pač pa za vso Primorsko. Prav zanimivo in privlačno pa je, da že dve leti zaporedoma zasede dom — ljubljanska mladina.

Kljub temu, da je na pogled Vojsko v odročnem kotu, ima prav dobre cestne zveze s svetom, kar je za današnji turizem bistvenega pomena. Z Idrijo ga veže 12 km dolga, prav alpska avtomobilska cesta, ki je le na videz samo za dobre živce, saj se po njej vsak dan vzpenjajo srednje veliki avtobusi in težki tovornjaki. Prav na začetku planote se odcepi proti jugovzhodu prav taka cesta, ki pripelje motoriziranega turista skozi čudovit Trnovski gozd med edinstveno smrečjo drago in po pobočjih Čavna v Vipavsko dolino ali pa preko divje romantične Trebuške rebri v Čepovan, Lokve in Novo Gorico. Obe smeri sta tudi za razvajence edinstveno doživetje.

Kljub vsemu temu pa turista ali planinca, ki mu je motorizirani turizem odvraten, na sami Vojskarski planoti ne preganjajo oblaki cestnega prahu. Ves promet se namreč ustavi v samem naselju in le redko vozilo, morda zaradi nuje, zaide dalje med senožeti in gozdove. Tako lahko vsakdo, ki si želi oddiha in miru, na sprehodih po planoti mirno uživa čudovite razglede na verigo Alp, na notranjsko in goriško gričevje tja do Jadrana. Na takih potepanjih, če nočeš, tudi ves dan ne srečaš žive duše.

Znano je, da je smučanje na Vojskem doma že od nekdaj, pa ne kot športna panoga, pač pa kot nujna potreba, saj pozimi sosed k sosedu ni mogel drugače kot v krpljah ali na dilcah. Danes, ko ni več tako hudih zim, je tudi tu smučanje bolj zabava kot nuja. Poznavalci trdijo, da je cela planota z obrobnimi pobočji en sam skupek terenov za vse vrste smučanja.

Takoj po vojni so tu že bile razne smučarske prireditve v republiškem okviru, vendar so zamrle prav zaradi osnovnih pogojev, ker ni bilo niti gostišča niti prenočišč. Tudi ta razlog ni bil zadnji, zaradi katerega se je planinsko društvo odločilo, da postavi na Vojskem zavetišče. Zadnja štiri leta so pokazala, da sklepanje ni bilo napačno. Pozimi bi moral biti dom vsaj petkrat tako velik, kakor je. Tako pa se mora marsikdo in marsikatera skupina odpovedati užitkom na snegu. V zadnjem času je bila obnovljena 35-metrška skakalnica in zgrajena nekaj nad 300 m dolga vlečnica, ki iz neznanih razlogov še ne obratuje. Tudi glede zimskega športa je vse na najboljši poti, treba bo le nekoliko dobre volje in razumevanja tistih, ki razpolagajo z denarjem.

Važen, čeprav ne odločujoči razlog, da se je planinsko društvo odločilo za gradnjo na

Vojskem, pa je končno tudi gospodarski moment. Društvo mora namreč oskrbovati še štiri planinska zavetišča v okolici Idrije, ki pa so v neugodnih sezonah in pri »planinskih« cenah pogosto gospodarsko pasivna, kar se na Vojskem skoraj ne more zgoditi. Prav tu naj bi društvo imelo nujno potrebno rezervo, ki jo bo rabilo, ko bo treba pomagati druge.

Šele jeseni leta 1958 se je društvu ponudila priložnost, da končno uresniči tako utemeljen načrt. Dobilo je namreč na razpolago staro znano Blažkovo domačijo, ki jo je vzelo v najem z dogovorom, da jo lahko po svojih željah in potrebah obnovi in predela. Tudi ta domačija je šla isto pot, kot jih gre večina na Vojskem: gospodinja in domači stric, ki ju ni več, sta ostarela, postala nadložna, iz skope zemlje nista mogla več ničesar iztisniti, pa jima ni kazalo drugače, kot preseliti se k svojim, ki so si preskrbeli boljši kruh v dolini. Za idrijske planince se je s tem začelo poldrugo leto trdega garanja, saj so nedeljo za nedeljo prihajali v lepem številu na Vojsko in preurejali staro, trhlo stavbo, ki je sicer imela novo ostrešje, pod njim pa v celoti ohranjeno staro, z vso stoletno ropotijo in prahom obremenjeno stavbo. Pa ne samo na Vojskem, tudi v Idriji je bilo treba dan za dnevem pridobivati potreben gradbeni material z rušenjem starih rudniških zgradb, ki so bile samo v napoto. Ni kazalo drugače: planinsko društvo je imelo za gradnjo na Vojskem na razpolago samo lepo število članov z ogromno dobre volje do dela in nič, ali skoraj nič denarja.

Da bi si pri taki revščini zavetišče tudi samo pomagalo, so planinci odprli gostišče, brž ko so bili prostori vsaj za silo urejeni. Sporazumno s Planinsko zvezo Slovenije so Vojsko vključili v slovensko transverzalo, ki ga je prvotno puščala daleč ob strani. S tem je bilo zavetišče že trdno vključeno v družbo planinskih postojank, ki jih veže transverzala.

Do konca leta 1959 je društvo skoraj do kraja uresničilo načrt, ki si ga je pripravilo na začetku. Urejeni so bili gostinski prostori ter urejene tudi sobe s prenočišči ob izdatni pomoči Turističnega društva v Idriji. Led je bil prebit in pionirsko delo opravljeno. Sedaj pa je bilo treba čakati, da še kdo drug, ki mu je razvoj turizma v komuni tudi dolžnost, podpre nadaljnje delo moralno in materialno.

Kdo ve, kako bi se bila vsa stvar razvijala, če ne bi sami Vojskarji, ki so do tedaj le od strani opazovali potek dela, zastavili besedo pri idrijskem rojaku dr. Alešu Beblerju, ki kot star partizan prav rad prihaja na Vojsko, češ da bi bilo pri planinskem domu prav koristno postaviti dvoranico, kjer bi lahko imeli razne prireditve in sestanke. Dok-

tor Bebler je obljubo izpolnil ter s tem olajšal in omogočil nadaljnjo akcijo planinskega društva, ki je preko rudarskega sindikata prosilo pri upravi rudnika za denarno pomoč. Dne 21. januarja 1960 je upravni odbor rudnika odobril planinskemu društvu pomoč v znesku treh in pol milijona dinarjev s tiho obljubo, da bi se moglo še kaj dobiti, če bo zmanjkalo. Pogoj je bil seveda, da se pri domu zgradi dvorana.

Kakor hitro je bil denar zagotovljen, so priprave hitro stekle. Osnovan je bil poseben odbor iz članov sindikata in društvenih članov, v katerem so glavno težo dela zopet prevzeli odborniki društva. Domačina inženir arh. Elica Likarjeva in tehnik Karel Treven sta v skladu z željami odbora pripravila potrebne načrte za gradnjo dvoranice, adaptacijo starega dela stavbe in notranjo ureditev.

Kakor hitro je odlezel sneg, je idrijski »Zidgrad« začel z zidavo. Kljub zelo neugodnemu poletju je gradnja hitro napredovala in 11. septembra 1960 je bilo zavetišče z naslovom »Planinski dom rudarjev« slavnostno odprto.

Prav gotovo pa vse skupaj ni potekalo tako gladko in brez težav, kakor je napisano. V tem času je bilo treba premagati vrsto težav in pomislekov ter zadevo urejati tudi po formalni plati. Planinsko društvo med drugim ni imelo za umestno, da bi samo prevzelo sredstva, ki jih je dodeljeval rudnik. Prvotni trije in pol milijona dinarjev so bili namreč odločno premajhna vsota za uresničitev takega načrta, kakor je bil pripravljen. Po statutu Planinske zveze je namreč vsa imovina planinskih društev njena skupna last; z njo tudi prosto razpolaga, če društvo slabo gospodari ali pa je ne more ali ne sme več upravljati. Da bi se izognili takim nevarnostim, se je planinsko društvo dogovorilo s sindikatom rudnika, da prevzame vsa denarna sredstva, ki jih nudi rudnik, ter postane tako glavni solastnik planinskega doma, kar

je glede na izvor financiranja popolnoma pravilno. Sindikalni odbor je na predlog pristal, zagotovil si je samo našo obljubo, da z gradnjo in upravljanjem ne bo imel prav nikakih poslov ali težav, saj je prav ta čas imel

Dvorana v domu na Vojskem

Foto Logar

dosti opravlja z drugimi problemi in še z urejanjem počitniškega doma v Ankaranu. Društvo je na ta pogoj rade volje pristalo. Tako zaradi dveh gospodarjev do zadnjega res ni bilo posebnih težav. Do neke mere so se pojavile šele pri zaključni fazi gradnje, ko je dom imel že določeno obliko. Ne da bi navajal, kakšne so bile te težave, jih lahko vsakdo sam ugane. Bistveno ti nespornosti vsej zadevi niso mogli prav nič škodovati in so bili z dobro voljo obeh strani kmalu poravnani.

Tako je tudi 11. november 1960 kot prvi veliki korak pri razvoju Vojskega v turistični center srečno minil, društvo pa je kot solastnik in iniciator prevzelo dom v upravljanje.

Prvo leto gospodarjenja v prenovljenem domu ni bilo najbolj posrečeno. Društvo se je preveč držalo gospodarjenja iz manjših planinskih postojank, novi objekt pa se je že razvijal v turistično postojanko. Vse premalo je društvo upoštevalo, da je dom izgubil značaj skromne planinske postojanke. Tudi pri gospodarjenju je društvo hotelo ostati preveč planinsko in postavljale so se cene, ki bi bile vsem čimbolj dostopne. Pri tem pa se je pozabljal, da gospodarstvo v novih razmerah ne dopušča nobenih sentimentalnosti. Dalje bi morali upoštevati želje in zahteve raznih nestrpnost, ki hočejo na Vojskem videti luksuzni turistični objekt s postrežbo kakor v boljših mestnih restavracijah, čeprav to za sedaj še ne more postati.

Društvo je bilo deležno mnogo upravičene, še več pa neupravičene kritike. Na prvi mah se je upravnega odbora društva polastilo malodušje ob določeni meri užaljenosti in že je ponujal upravljanje doma drugim, ki bi se z večjimi sredstvi in sposobnostmi

Vojsko v snegu

Foto I. Gantar

lotili dela na Vojskem, vendar se v Idriji ni našel tak partner, ki bi se hotel spoprijeti s tem nevhvaležnim delom. Po temeljiti analizi gospodarjenja in ukrepov za izboljšanje poslovanja se je društvo odločilo, da bo še nadalje obdržalo upravljanje doma.

Rezultati letošnjega gospodarjenja že kažejo, da se z mnogo dobre volje in skrbnega dela odbora more marsikaj doseči. Od manj kot 4 milijone bruto prometa v prvem letu se bo letos promet dvignil nad 10 milijonov. Nemajhno zaslugo ima pri tem odbornik društva, ki mu je posebej naložena skrb za dom, in pa strežno osebje, ki se trudi, da bi goste čim boljše postreglo. Od prvotnega načina poslovanja je mogoče ostala le še planinska prijaznost do gostov in pa to, da traja delovni čas za strežno osebje toliko časa, dokler ni vse urejeno. Tako so tudi kritike skoraj prenehale, čeprav popolnoma brez njih nikoli ne bo šlo. So pač še redki ljudje, ki poskušajo iz pisarn reševati Vojsko, čeprav

to ni prav nič potrebno, ter menijo, da bi idrijsko gostinstvo, ki samo še krepko šepa, bolje obvladalo položaj na Vojskem. Planinsko društvo meni, da ima kot pionir turizma na Vojskem in solastnik doma, ki ga je do dobršne mere samo uredilo, določene prednosti in pravice. Nikakor pa ni planinsko društvo vzelo v zakup skrb za razvoj turizma na Vojskarski planoti. So menda še druge organizacije in organi, ki naj se izkažejo z delom. Dela pa je ogromno, saj smo šele na začetku. Nadaljevati ga je treba le s skupnimi napori vseh, ki jim je skrb za razvoj turizma dolžnost in veselje. Le tako bo mogoče uresničiti tisto, kar je bilo začeto z velikim trudom in dobro voljo. Treba je napraviti kompleksen načrt za turistično ureditev planote in začeti čimprej z delom. Sedanji dom pod upravo planinskega društva je šele prvi skromen korak. Potrebni so še novi objekti in še marsikaj, kar današnjega razvajenega turista, domačega in tujega, pritegne in zadovolji.

Jurij Bavdaž:

V IDRIJI PRED 60 LETI

(P a b e r k o v a n j e)

Leto 1901 ne bo tako kmalu pozabljeno zaradi štrajka, ki je bil ob novem letu napovedan in ga je v zadnjem trenutku preklical Čobal iz Zagorja; zaradi škodoželjnega muzanja liberalcev in klerikalcev ob neuspehu socialdemokratov; zaradi volitev v deželni zbor, ko socialdemokrati podprejo klerikalnega kandidata Arka proti liberalnemu dr. Majaronu in zaradi težkih očitkov proti temu nastopu. Sledi leto 1902 z manj kričnimi in manj pomembnimi dogodki, vendar važno, kot je važno vsako obdobje v zgodovini ljudi na deželi in v mestu.

Lokalni idrijski časopis *Jednakopravnost* nam je napravil uslugo in nam posredoval seznam društev, ki so delovala v letu 1901:

Društva v Idriji so tako mnogoštevilna, kakor pri enakem številu prebivalcev nikjer drugod. Obstoje namreč: »Narodna Čitalnica« (predsednik Al. Novak), »Delavsko bralno društvo« (M. Seljak), »Pazniško bralno društvo« (»Leseverein«, Fr. Tavzes), »Casino« (J. Schmid), »Katoliška delavska družba« (M. Arko), »Sokol« (Iv. Gruden), »Russkij kružok« (J. Kogej), »Lovski klub« (K. vit. pl. Premerstein), »Podružnica rudarskega društva avstr. planinskih dežel« (A. Jereb), »žensko izobraževalno društvo« »Veda« (Iv. Tušar), »Dramatično društvo« (F. Vidic), »Jednakopravnost« (D. Lapajne), »Okrajna hranilnica in posojilnica« (Iv. Gruden), »Rudarska bratovska

skladnica« (J. Schmid), »Društvo vojaških veterancev« (Fr. Kos), »Obrotniška bolniška blagajna« (J. Šepetavec), »Stavbena družba« (D. Lapajne), »Prostovoljna požarna bramba« (J. Šepetavec), »Pogrebno društvo« (Fr. Kos), »Občno konsumno društvo« (Fr. Rinaldo), »Krščansko gospodarsko društvo« (Iv. Koler), »Vincencijeva družba«, moška in ženska podružnica »Družbe sv. Cirila in Metoda« (Al. Novak oziroma Karolina Lapajne), Podružnica »Slomškove zveze«, »Trgovska zadruga« (Fr. Goli), »Rokodelska zadruga« ter »Krmarska in mesarska zadruga« (Fr. Didič).¹

Poglejmo najprej delavstvo: vidimo, da sta dobri dve tretjini včlanjeni v Jugoslovanski socialnodemokratski stranki. Po neuspehu leta 1901 sledi živahna aktivnost delavstva v konzumnem društvu. Če lahko danes pravilno ocenimo takratni položaj, je hotel Rinaldo nadoknaditi neuspeh na političnem in strokovnem področju z gospodarskim delovanjem v okviru konzumnega društva.

Položaj v konzumnem društvu je takšen:

V začetku 1901 je članov 582, ob polletju 525, ob koncu leta 544. To nazadovanje je nastalo kot očitna posledica preklicane stavke in depresije, ki je sledila. Vendar še ni kakih resnejših finančnih težav. V taki — imenujmo jo — deprimirani ali stagnirani situaciji se je vodstvo konzuma lotilo odločnega razširjenja poslovanja na direkten Ri-

naldov predlog. V računskem poročilu, ki je bilo izdano ob 25-letnici konzumnega društva, beremo: »Dne 27. IV. 1902 se je sklenilo odpreti podružnico na Vojskem, ki je popolnoma kmečka vas in nad 3 ure oddaljena od Idrije. To je bil na vsak način dvomljiv poskus za tako mlado podjetje (ustanovljeno 1898, op. p.). Istega leta se je kupila hiša s posestvom v Spodnji Idriji za 8900 kron in posestvo Podreteja za 48.000 kron. Poleg tega se je začel takoj v Podreteji urejati mlin, ki je bil februarja 1903 že v obratu. Za popravilo poslopij in napravo mlina se je izdalo skoraj 18.000 kron. Človek se mora naravnost čuditi temu neverjetnemu pogumu tedanjega vodstva, toda ako pogledamo to delo pobliže, vidimo, da to ni več pogum, ampak nerazumevanje poslov ali pa celo kaznjiva lahkomiselnost. Leta 1903 je bilo društvo do grla zadolženo in njegova blagajna izčrpana do kraja.«²

S tem zaključkom moramo soglašati še danes.

Naj dodamo še majhen pregled, kako si je konzumno društvo preskrbelo finančna sredstva za nakup posestva Podreteja: 22.000 kron so dobili pri Bratovski skladnici s 4% obrestmi (večina članov je bila v Bratovski skladnici in zato ugodni pogoj posojila), 26.000 kron pri Mestni hranilnici s 5% obrestmi, ministrstvo za poljedelstvo pa je odobrilo 1000 kron za naprave v mlinu.³ Tako so bile v letu 1902 začete in v glavnem tudi že končane vse akcije, ki bodo društvo v letu 1903 pripeljale v brezizhoden položaj.

Politično delovanje socialnih demokratov je v tem letu na najnižji stopnji v vsej zgodovini idrijske socialne demokracije. Število dopisov v Rdeči prapor je minimalno. To je resnično leto krize za idrijsko socialnodemokratsko gibanje, in ta se bo vlekla še tja v leto 1903 do prihoda in odločnega nastopa Antona Kristana.

Pomembnejša je v letu 1902 politična aktivnost meščanskih strank.

Dragotin Lapajne je izdal lokalni časopis »Jednakopravnost« od 14. III. 1901 do 18. VI. 1903 z namenom, da okrepi delo narodnapredne stranke v Idriji. Politični voditelji klerikalne stranke niso odgovorili z ustanovitvijo lastnega klerikalnega časopisa, ampak so očitno določili »Slovenski list«, da nevtralizira povečano aktivnost liberalcev v Idriji. Liberalci so politično gibčnost nasprotnika podcenjevali. Šušteršičeva desna roka, urednik Slovenskega lista Štefe, je z idrijskimi dopisniki, dekanom Arkom in katehetom Ozvaldom uspešno nevtraliziral liberalne težnje po vzponu, saj so liberalci na volitvah leta 1901 in na volitvah v občinski

zastop leta 1903 ravno v obdobju »Jednakopravnosti« doživeli nepričakovan poraz.

V okviru tega boja je tiha borba za socialdemokratske volivce, ki so kljub manjši volivni teži po takratnih volilnih predpisih bili vendarle odločilni za volilni izid.

Takratna politična polemika je bila precej osebna in neprincipialna. Za primer vzemimo zanimivo in po 60 letih skoraj zabavno polemiko ob občinskih volitvah novembra 1902:

Liberalci so v preteklem letu dosegli s hudim nasprotovanjem in šikaniranjem konzumnega društva to, da so socialni demokrati iz kljubovalnosti podprli klerikalnega kandidata za deželni zbor Arka. Letos pa tik pred občinskimi volitvami skušajo pridobiti naklonjenost socialdemokratskih volivcev s pomirljivimi in vabljivimi članki. Da bi tega ne storili! Kajti Slovenski list jim takoj osveži spomin za celo leto nazaj. Navajamo kar članek iz Slovenskega lista, ki citira vse »potrebne« navedbe (točne!) iz Jednakopravnosti:

»Ali naj pomagamo, da se laže spomnijo liberalci, kako častno so privedali socialno demokratični stranki in Rinaldotu? Le nekaj izbruhov! O socialno demokratični stranki so lani pisali: »Politični vlačugarji, socialni demokrati v Idriji, so ponesnažili svoja socialno demokratična načela.« — »Idrijska socialno demokratična stranka se je izkazala kot prava politična vlačuga.« — »Vlačugarskem u značaju idrijske soc. demokracije se imamo zahvaliti, da je Idrija padla.« — »Nasprotniki (t. j. socialni demokrati in kat. narodnjaki) pa imajo na svoji strani skoro samo slepe nevedneže ali nerazsodne fanatike.« In kako so počastili gospoda Rinaldota, kateremu sedaj tako hvalo pojo. »Poštenjak Rinaldo je pri ožji volitvi na oslu sedeč in oslovski rep v roki držeč po Idriji jahal in svoje rdečkarje za katoliškega popa v boj klical.« — »Sodrug Rinaldo dobi pa še odlikovanje, bržčas bo imenovan za nebonosca pri procesijah. Kadar pride škof v Idrijo, bo povabljen v farovžko kuhinjo.« In tako olikanih naslovov so nagromadili v »Jednakopravnost« še več. Pa ne naštevamo in ne navajamo vsega, ker Idričanom je vse to znano, drugi pa že iz navedenih stavkov lahko spoznajo, kako presneto neumni so naši liberalci. Ako ujamejo na te limance kaj mož — Bog blagoslovi!«⁴

Dopis smo priobčili kot primer politične polemike iz tega obdobja. A to pot so socialdemokrati na občinskih volitvah nastopili samostojno. Zmaga je v III. razredu pripadla klerikalcem. To je iztreznilo vodstvo socialnih demokratov v Idriji, ki doslej ni pravilno ocenjevalo moči obeh meščanskih strank v slovenskem merilu. Navajamo dopis iz Idrije v »Rdečem praporu«:

»Idrijske deželnozborske volitve so izpa-
le čudovito. Noben človek ne bi pričakoval
zmage klerikalcev. In vendar so zmagali v
3. razredu popolnoma. Govori se o velikih
sleparijah, katere so klerikalci po dunajskem
receptu napravili. Zaradi teh sleparij bodo
volitve bržkone tudi razveljavljene. (Seveda
iz teh »sleparij« ni bilo nič, so pač zmagali.)
Zavedno delavstvo naj se pripravi za even-
tualne nove volitve in naj odda svoje gla-
sove za soc. kandidate. Farštvu povzdiguje i
na Slovenskem svojo glavo vedno predrzneje.
Treba je združiti odpor proti političnemu ka-
tolicizmu.«⁵

V tem letu se nadaljuje pomembna akcija
za pridobitev železnice. Verjemite ali ne, ta
polemika je še vedno aktualna, ne zaradi že-
leznice, ampak zaradi utemeljevanja, ki sloni
na gospodarski perspektivi idrijskega kota:

»Za obstanek idrijske železnice pa so dani
še drugi zelo važni pogoji. V Idriji je veliko
vodne moči na razpolago, ki bi se dala s prav
majhnimi stroški porabiti kot gonilna moč
za razne tovarne. Namesto da se dragi les
porabi za kurjavo v rudniku, bi se dala vpe-
ljati lahko zelo obširna lesna industrija. Na
razpolago imamo tudi surovine za izdelovanje
jako dobrega cementa. Železnica bi to indu-
strijo pri nas gotovo zelo povzdignila in zra-
ven velikega uvoza imeli bi lahko tudi jed-
nako velik izvoz... Pomisliti pa je treba še
na dejstvo, da naš rudnik ne more obstati
večno, da mora priti čas, ko bode začelo pri-

manjkovati rude. In kaj stori država potem
s tolikimi tisoči ljudstva, ki bode brez zasluž-
ka, ako se ne ustvari že sedaj ugodnih tal za
razvitje novih podjetij?... Za napeljavo že-
leznice v Idrijo povzdignil bi se tudi osebni
promet.. Idrija, ki leži sedaj tako odstra-
njena, zvezala bi se s svetom in postala bi
v kratkem mesto, s katerim bi se lahko cel
narod ponašal. Slikovita lega mesta, zname-
nito pridobivanje živega srebra, izdelovanje
cinobra privabilo bi na tisoče tujcev v naše
kraje, kar bi gotovo ne v mali meri povzdig-
nilo blagostanje prebivalstva.«⁶

Nekatere teh 60-letnih perspektiv so še
danes aktualne.

Za zaključek paberkovanja po 60 let sta-
rih težavah in upih se spomnimo našega seda-
njega občinskega »zastopa«, ki je »skoraj«
izpeljal regulacijo Nikove, katero so v letu
1902 nujno zahtevali.

Viri

- ¹ Jednakopravnost 16. V. 1901.
- ² Računsko poročilo za jubilejno upravno
leto 1922.
- ³ Podatki iz originalnih zapisnikov sej ob-
činskega konzumnega društva za leta
1901, 1902, 1903.
- ⁴ Slovenski list 18. oktobra 1902.
- ⁵ Rdeči prapor 14. novembra 1902.
- ⁶ Jednakopravnost 27. marca 1902.

Zinka Turk:

OB VSTOPU V ŠOLSKO LETO 1962-63

Že nekaj let si svet za šolstvo pri občin-
skem ljudskem odboru prizadeva, da bi v
skladu z zakonom o reformiranem šolstvu za-
gotovil vsej osnovnošolski mladini tak izob-
razbeni nivo, da lahko z uspehom nadaljuje
šolanje v strokovnih in poklicnih šolah ter
v šolah druge stopnje; skratka: po načelih
enakopravnosti odpira vsem občanom pot do
višje izobrazbe.

Razumljivo je, da v nepopolno razvitih
osnovnih šolah navzlic še tako resnemu oseb-
nemu prizadevanju posameznih učiteljev ne
moremo otroku nuditi tako solidnega osnov-
nega znanja kot na popolnih osnovnih šolah.
Prav tu so specifične osnovnega šolstva naše
občine, ki ima zaradi hribovitosti terena so-
razmerno visoko število nepopolno razvitih
osnovnih šol. Tu poučuje ena sama učna moč
in pripelje učenca po skrčenem načrtu od 1.
do 8. razreda. Kljub mnogim težavam, ki
spremljajo to delo, ugotavljamo, da je po-
nekod vzgojno izobrazbeni efekt presenetljiv,

na splošno pa ne dosega učnovzgojnih norm.
Cilj reorganizacije bi torej bil:

1. krčenje mreže nepopolno razvitih
osnovnih šol,
2. poglobljanje pedagoškega dela na vseh
vrstah šol za dosego čim boljših učno-
vzgojnih rezultatov.

Ob izvajanju reforme so na območju naše
občine prenehale z delom naslednje nepo-
polno razvite osnovne šole: Cerkljanski vrh,
Reka, Želin, Travniki, Gorenja Kanomlja,
Oblakov vrh in Masora.

Soloobvezni otroci iz teh krajev so se del-
no vključili v sosednje popolne osnovne šole
in se dnevno vozijo, nekaj pa se jih je zaradi
oddaljenosti vključilo v dijaške domove.

Na področju občine je kljub temu ostalo
od 29 še 12 nepopolno razvitih osnovnih šol.
Nastale so tudi podružnične, kjer otroci kon-
čajo prve štiri razrede, nato pa nadaljujejo
šolanje na najbližji popolni osnovni šoli. Po-
družničnih šol je deset.

Vežejo pa se: Godovič in Gore na Idrijo; Srednja Kanomlja in Otalež na Sp. Idrijo; Ravne, Gorje, Novaki in Podlanišče na Cerkno; Zadlog na Črni vrh; Vrsnik na Žiri.

V šolskem letu 1961/62 je sprejel svet za šolstvo ObLO sklep, da so te šole pedagoško, personalno in finančno vezane na popolne osnovne šole in delujejo le kot njihovi zunanji oddelki. Po liniji družbenega upravljanja imajo svoje šolske komisije, ki so povezane v šolski odbor matične šole.

Pozitivni rezultati reorganizacije se kažejo vedno znova. Popolne osnovne šole obiskuje sedaj 2284 učencev ali 84,8 %, nepopolne osnovne šole pa 411 učencev ali 15,2 odstotka.

Iz leta v leto se tudi dviga učni uspeh učencev, ki prihajajo iz zunanjih šol in se vključijo v pete razrede popolnih osnovnih šol.

Upravni odbori, šolski odbori in učiteljski zbori popolnih osnovnih šol so resno zainteresirani, kako nuditi pomoč tudi zunanjim oddelkom, da bodo učenci z boljšim uspehom nadaljevali šolanje na popolnih osnovnih šolah.

Upravitelji popolnih osnovnih šol jim kot pedagoški vodje posvečajo vso skrb, pa tudi razredni aktivni so že razvili svoje delo v to smer.

Starši prešolanih učencev z razumevanjem spremljajo proces ob uspehih, ki jih dosegajo njihovi otroci v popolnih osnovnih šolah; saj imajo odprto pot k nadaljnjemu izobraževanju.

V ilustracijo še nekaj števil:

Sklad za šolstvo pri ObLO Idrija prispeva letno samo za prevoze učencev zunanjih šol in za vzdrževanje osnovnošolskih otrok v dijaških domovih 10.042.000 dinarjev.

So pa tudi primeri, ko starši ne kažejo pravega razumevanja za vključevanje otrok v popolne osnovne šole.

Svet za šolstvo ObLO je na primer izdelal predlog reorganizacije nepopolne osnovne šole v Orehku. Število učencev na tej šoli presega normo, ki jo navaja zakon o osnovni šoli. S prešolanjem bi bili učenci višjih razredov deležni kvalitetnejšega pouka na popolni osnovni šoli v Cerknem. Starši niso soglašali in tako učenci višjih razredov osnovne šole Orehek ob začetku šolskega leta nekaj časa sploh niso obiskovali šole. Po sili razmer so se vključili ponovno v osnovno šolo v Orehku, kjer pa zaradi učiteljeve preobremenjenosti in motenj ob začetku šolskega leta ne bodo mogli uspešno obdelati predpisanega učnega programa.

Reorganizacija osnovnega šolstva ni in ne more biti zaključen proces, zlasti v zvezi z

vsebino naše nove ustave, kjer povsod stopa v ospredje človek-proizvajalec.

Tudi občinski statuti bodo morali dati pravo mesto členu 44 predosnutka ustave, ki pravi: »Občani imajo ob enakih, z zakonom določenih pogojih pravico pridobivati si potrebna znanja in izobrazbo na šolah in drugih izobraževalnih zavodih vseh vrst.

Obvezno je osnovno izobraževanje, ki traja 8 let in se financira iz družbenih sredstev.«

Zato bo treba še iskati nove in nove oblike za doseg tega cilja.

ObLO je zaradi pospeševanja in poglobljanja pedagoškega dela v vseh vrstah šol na našem območju, upoštevajoč zakon o prosvetno pedagoški službi, ustanovil v letu 1961 Zavod za prosvetno pedagoško službo s sedežem v Idriji.

Zavod je svoje delo razvil po delovnem programu, ki vsebuje zlasti študijske naloge, pedagoško svetovalsko službo ter strokovno izobraževanje in izpopolnjevanje kadra.

Zavod je nudil predvsem v pogledu izpopolnjevanja vodilnega strokovnega kadra široke možnosti. Samo v letu 1962 je šlo skozi seminarje in tečaje, ki jih je organiziral Zavod za napredek šolstva LRS, 58 profesorjev in predmetnih učiteljev.

V pomoč učiteljem osnovnih šol so se organizirali številni predmetni razredni aktivni ter aktiv nepopolnih osnovnih šol.

Z delovnimi programi so v letu 1962 opravičili svoj obstoj in pripomogli k večji proizvodnosti in k boljšim učnim uspehom.

Proučevanje in vsklajevanje učnih programov, iskanje novih meril za ugotavljanje znanja učencev, merjenje znanja s testi, prizadevanje za enotnejše kriterije ocenjevanja, iskanje vzrokov slabih učnih uspehov pri posameznih predmetih — vse to so naloge, ki jih strokovni aktivni ob sodelovanju z Zavodom za pedagoško službo še rešujejo.

Ko razmišljamo o novih nalogah ob vstopu v šolsko leto 1962/63, ne moremo mimo dejstva, da nekaj naših nepopolnih osnovnih šol — Kanji dol, Zavratac, Dole — ni pričelo z delom. Kljub štipendiranju dijakov na učiteljsko primanjkuje učiteljev. Pomanjkanje je predvsem zaradi fluktuacije kadra na nepopolnih osnovnih šolah. Kljub urejenim osebnim prejemkom učitelji zapuščajo oddaljene vasi. Svet za šolstvo je moral zaradi tega namestiti tudi nekaj absolventov gimnazije.

Tudi na popolnih osnovnih šolah niso zasedena vsa sistemizirana delovna mesta. V letošnjem letu je položaj najbolj kritičen v Črnem vrhu, kjer manjka slavist, matematik in še ena učna moč za nižje razrede.

Poleg omenjenega problema pa poučuje v višjih razredih nekaj učiteljev, ki so se po sili razmer preusmerili v predmetni pouk. Nekaj od teh je izrednih študentov VPS, ker žele, da bi se strokovno usposobili za svoje delo.

Analiza je pokazala, da rabimo v občini za zasedbo vseh predmetov 31 predmetnih učiteljev za višje razrede osnovnih šol. Kadrovska komisija oziroma komisija za štipendiranje pri ObLO bo morala temu problemu posvetiti resno skrb.

V prizadevanju, da bi šole v čim večji meri uresničile vzgojne in izobraževalne cilje, je dal Zavod za PPS svetu za šolstvo predlog, da omogoči redno šolanje vsem duševno prizadetim — defektnim šoloobveznim učencem v posebni šoli v Idriji.

15 šoloobveznih učencev z različnimi motnjami se je ob začetku šolskega leta prešolalo v posebno šolo v Idriji, ki je internatsko urejena in šteje trenutno 34 učencev. S tem je tudi tem otrokom, ki so po naravi manj sposobni, dana možnost, da dosežejo določeno stopnjo izobrazbe in se po končani šoli izuče ter vključijo kot koristni člani v družbeno skupnost.

Po 21. členu zakona o osnovni šoli morejo sveti za šolstvo uvesti dodatne učne ure v 7. in 8. razredu osnovne šole za dodatna učno-vzgojna področja. V skladu s potrebami in zaradi družbene pomembnosti se uvede v osnovnih šolah naše občine pouk o komuni in pouk prometne vzgoje.

Čipkarstvo kot tradicionalna domača obrt ima svoje mesto v našem gospodarstvu, zato

je svet za šolstvo uvedel pouk čipkanja v vseh popolnih osnovnih šolah. Število učenk je s tem naraslo od 302 na 432.

Z zadovoljstvom so sprejeli ta ukrep posebno v Črnem vrhu in Spodnji Idriji, kjer obiskuje pouk čipkanja 130 novih učenk.

Treba bi bilo še napisati o revolucionarnem preobratu, ki ga je prineslo v šolskem letu 1961/62 družbeno upravljanje v šolstvu. Vse šole so izdelale svoja pravila o notranjem delu in ureditvi šol. Izvedle so sistemizacijo in ocenitev delovnih mest. Učiteljski in profsorski zbori so izvolili svoje upravne odbore oziroma svete kolektivov, ki ponekod skupaj s šolskimi odbori živo razgibavajo pedagoško in gospodarsko problematiko šol.

Nov način financiranja v šolstvu pa je z uvedbo nagrajevanja dela po učinku in z delitvijo osebnih dohodkov po delu prinesel novega duha v učiteljske kolektive, razgibal slehernega prosvetnega delavca v zavestni borbi za čim boljše delovne uspehe.

O tem bi bilo treba napisati kaj več!

Posebno mesto zasluži razprava o izvedbi reforme v gimnaziji. Le-ta se izraža ne le v vsebinsko bogato pripravljenih novih učnih programih, temveč tudi v ustvarjanju materialnih pogojev za pravno priznanje oziroma verifikacijo te šole II. stopnje na našem območju.

O vprašanju vzgojnega varstva na področju komune prav v teh dneh živo razpravljajo svet za socialno varstvo, svet zavoda za prosvetno pedagoško službo ter svet stanovanske skupnosti in iščejo skupno rešitev tega družbeno pomembnega problema.

Jože Čar:

KRAS V IDRIJSKI OBČINI

V naslednjem krajšem članku ne namevam podati nekih zaključkov, ker tega za sedaj še ni mogoče storiti, temveč seznaniti z osnovnim problemom, ki se je pojavil pri pregledovanju rezultatov dosedanjih raziskav kraških pojavov v idrijski občini. Pri pregledavanju kraških objektov na različnih območjih naše občine je bilo hitro jasno, da ne moremo vseh teh pojavov spraviti v isti koš. Pojavile so se namreč velike razlike med posameznimi predeli in s tem problem razdelitve kraških pojavov v več zaokroženih celot. Prav na kratko bom poskušal pojasniti, zakaj takšne razlike in razdelitve.

Ozemlje idrijske občine lahko razdelimo v dva predela, in sicer v dinarski del in predalpski del. Prav tako lahko razdelimo kras idrijske občine v dinarski kras in kras predalpskega ozemlja.

Mejo med obema predeloma je lahko določiti. Rekli bi, da poteka približno po geografski meji med Alpami in Dinaridi ali natančneje, da poteka ob stiku lahko topljivih krednih apnencev s pisanimi triadnimi in tudi starejšimi plastmi. Meja bi potekala od Vrhlike preko Rovt do Godoviča, od tu pa desno od doline Zale do Idrijce, nato nekaj časa po dolini Nikave, potem pa se obrne proti Čekovniku na pobočje Struga in dalje proti Trebuši. Enako mejo bi lahko potegnil vsakdo brez poznavanja geoloških razmer na terenu, saj so razlike med kraškimi objekti povsod zelo velike.

Razumljivo je, da je taka razmejitev globoko pogojena v geološkem sestavu in razvoju ozemlja. V dinarskem delu prevladujejo dobro topni kredni apnenci. Tu in tam najdemo tudi triadne apnence in dolomi-

te. Drugi del, to je Alpsko predgorje, je geološko zgrajeno mnogo bolj zamotano. Na tem predelu najdemo karbonske, permske in triadne plasti. Tu in tam se pokažejo tudi kredni apnenci ter eocenski fliš. Vse te plasti so bile v preteklosti večkrat tektonsko porušene; del plasti v neposredni bližini Idrije pa so bile od severovzhoda narinjene več kilometrov na mlajše kredne apnenice. Vsa ta premikanja so odnose med posameznimi plastmi zelo zakomplicirala. Za nas so seveda posebno važni triadni apnenci, dolomiti ter konglomerati, ki jih voda, oborožena z različnimi kislinami, posebno z ogljikovo, lahko raztaplja.

Kraški pojavi na dinarskem delu idrijske občine se ne razlikujejo od onih na slovenskem klasičnem krasu, saj so nastali v enakih kameninah in pod enakimi pogoji. Na površju so se obdržale le velike reke zaradi svoje vodnatosti in erozijske moči. Opažamo pomanjkanje manjših pritokov. Zakrasovanje jih je prehitelo in izginili so v notranjost. Vse večje reke so poglobljale svoje struge ob prelomih, kjer zaradi pretrdih kamenin niso imele večjega dela. Na vsem dinarskem delu naše občine prevladujejo večje jame in brezna z veliko globino. Rovi oziroma nizi vrtač so razporejeni predvsem v dinarski smeri severozahod-jugovzhod.

Zanimiv problem pa je kraški svet predalpskega predela idrijske občine. Omenil sem že, da je ta predel geološko zelo zapleteno sestavljen in da je del teh plasti narinjen na kredne apnenice. In prav hitro menjavanje tektonsko močno zdobljenih propustnih in nepropustnih kamenin iz različnih zemeljskih dob daje ozemlju pečat svojevrstnega kraškega ozemlja, ki sicer na prvi pogled ne daje vtisa kraškega sveta. Nepropustne kamnine niso dopustile, da bi potoki izginili v notranjost. Predel ima obilico vode in preprežajo ga neštete grape. Kraški pojavi so razviti na posameznih propustnih kameninah in nikjer ne izstopajo, kljub temu, da niso redki.

Prav kraški pojavi z vsemi svojimi posebnostmi in značilnostmi na prehodnem ozemlju iz Dinaridov v alpski svet, to je predalpski del idrijske občine, predstavlja svoje-

Zaganjalka

Foto Podobnik

vrsten Idrijski kras. Prepričan sem, da ni to le geografski pojem za ozemlje idrijske občine, kjer se pojavljajo kraški pojavi, temveč pojem za kraške objekte z določenimi svojstvenimi posebnostmi in lastnostmi. Pojem Idrijski kras smo začeli uporabljati šele pred kratkim. Dosedanje raziskave to prepričevalno potrjujejo, vendar bo treba v bližnji prihodnosti pojem idrijskega krasa še precizirati.

Naj omenim še nekaj zanimivejših kraških pojavov iz Idrijskega krasa. Nenavadna je kombinacija kraških pojavov v Klamah v Srednji Kanomlji ter njihova hidrološka povezava z Vovkovo, z Jamo pod studenčkom ter grapo Ovčjakarico; svojevrstni so kraški pojavi v Krnicah; velik problem je Zaganjalka, ki periodično bruha vodo pod Bevkovim vrhom. Pozabiti ne smem tudi naše Ravenske jame z njenim nenavadnim aragonitnim okrasjem in omenim naj še za sedaj še ne popolnoma raziskano Podčajnevo okno pod Poreznom, ki nas je pri zadnjem obisku presenetilo z vrsto nenavadnih pojavov.

Geolog Ivan Mlakar:

VZROKI NASTANKA PLAZU PRI BERNIKU

Po močnem deževju konec leta 1959 se je 28. decembra ob 12,30 utrgal velik plaz z levega brega Idrije in delno zasul njeno strugo. Da se ugotove vzroki nastanka plazov in še pravočasno ukrene vse potrebno proti novim

plazovom, ki bi se še utegnili utrgati na tem predelu, je Vodna skupnost Gorica že takoj v začetku naslednjega leta organizirala globinsko vrtanje na ogroženem območju.

Od takrat sta minili skoraj dve leti, plaz

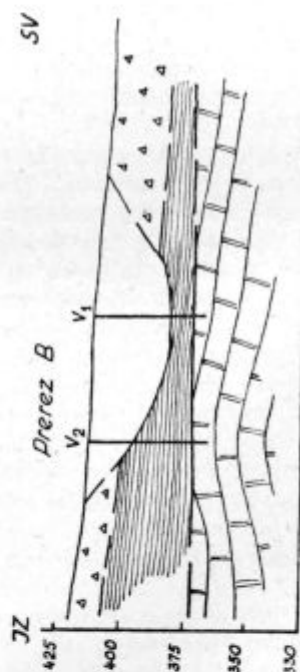
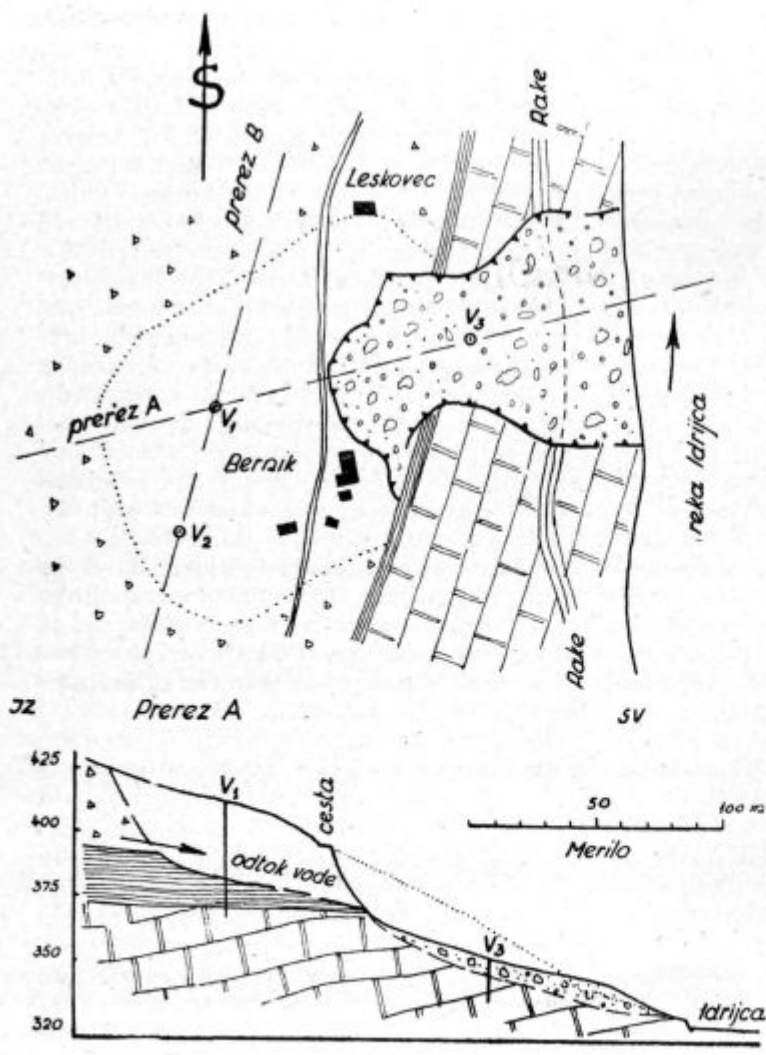
Plaz pod Bernikom

Foto Logar

tu in tam že prerašča trava in domačini hodijo mimo njega, kot da je nekaj vsakdanjega. Majhna vrtalna garnitura na samem plazu (vrtina 3) pa je prav gotovo spet pritegnila pozornost vsakogar, ki se je v lepem sončnem popoldnevu sprehajal ob rakah. Čemu spet vrtajo na tako nevarnem mestu in kateri so vzroki nastanka tega plazu, sta vprašanji, ki si jih je pri tem verjetno zastavil marsikdo. Na ti zanimivi vprašanji bomo skušali odgovoriti v nekaj odstavkih.

Plazovi nastanejo na mestih, kjer so zaradi določenih geoloških razmer zemeljski skladi nestabilni. Primarne vzroke nastanka plazov je treba torej vedno iskati v geoloških razmerah na tistem predelu. Sam mehanizem premaknitve plazu pa navadno sprožijo zunanji vzroki, kot n. pr. potresi, neurja in včasih rudarska ali druga zemeljska dela.

Tudi nastanek plazu pri Berniku ima svoj prvotni vzrok v geološki strukturi tega predela. Na območju plazu najdemo v glavnem tri vrste kamenin, ki se med seboj močno razlikujejo tako po starosti, zunanjem videzu, nepropustnosti vode in trdnosti.

LEGENDA:

- vrtine
- meje starega plazu
- - - meje novega plazu
- ▨ glinasti skrilavec
- ▤ konglomerat
- ▥ apnenec
- območje starega plazu

Ob rakah so lepo vidni črni plastoviti srednjetriadni apnenci. Leže skoraj horizontalno, segajo pod nivo Idrije in se nadaljujejo na drugi strani pri pokopališču. Da so kamenine zelo trdne, dokazuje strma stena iz teh plasti pod Bernikovo kmetijo.

Na apnencih leže črni karbonski glinasti skrilavci. So popolnoma nepropustni in se javljajo v obliki leč na vzhodnem pobočju Tičnice. Omenjeni skrilavci ločijo apnence in konglomerate, iz katerih je pobočje nad Bernikom in Leskovcem. Konglomerati so precej drobljivi, pretrti in zato vodopropustna kamenina.

Z vrtinama 1 in 2 izdelanima v letu 1960 smo poleg opisanega zaporedja plasti še ugotovili, da je na območju Bernika in Leskovca ohranjen tudi star plaz, ki se je nekoč že odtrgal na tem predelu. Vrtini sta namreč v svojem zgornjem delu sekali le posamezne večje ali manjše konglomeratne bloke, uvaljane med peščen in glinast material. Meje starega plazu so na priloženi skici označene pikčasto. Stari plaz leži neposredno na nepropustnem glinastem skrilavcu, ta pa ima za podlago trdne apnence.

Iz čela plazu je precej močan dotok vode. Dež, ki pada na vzhodna pobočja Tičnice in Poljančevega hriba, pronica v globino do

nepropustnih glinastih skrilavcev in se ob njih odteka. Ob pasu glinastih skrilavcev se zato javlja na vzhodnem pobočju Tičnice vrsta izvirov. Po dolgotrajnem močnem deževju v drugi polovici decembra 1959 je dotok vode z območja Tičnice zelo narasel, tako rekoč izpodrezal že tako nestabilne bloke starega plazu, in povzročil novi plaz. Tedaj se je odtrgalo le čelo starega plazu, medtem ko je večji del starega plazu še ohranjen nad Bernikom in Leskovcem.

Območje plazu se še danes ni povsem umirilo. Nove razpoke se javljajo predvsem ob Bernikovi hiši in na predelu vrtine V₁. Tudi strmo čelo plazu tik pod cesto Leskovec—Bernik daje slutiti, da proces rušenja še ni zaključen. Plaz bo v gibanju še toliko časa, dokler ne dobijo vsa njegova pobočja položnejšo obliko.

Menimo, da je plaz konec leta 1959 odtrgal približno 50.000 kubičnih metrov materiala. S tem je povzročil precejšnjo škodo posameznikom, Vodni skupnosti, posredno pa tudi rudniku, saj je prekinil dotok vode v elektrarno »na Lenštat«. Namen nove vrtine V₃ na samem plazu je, ugotoviti debelino plazu in določiti nivo trdne apnene podlage, v kateri bomo verjetno že v letu 1963 napravili pod plazom vodni rov in tako preskrbeli svojo elektrarno zopet z vodo.

Tomaž Pavšič:

TEGA NE BOMO NIKOLI POZABILI...

*Tu spijo, ki za nas so pali.
S srci vročimi kot plamen
so nam svobode luč prižgali
in nam svetili v lepše dni.
Večna kot ta beli kamen
hvaležnost v srcih nam gori.*
(F. Bevk)

Te besede hvaležnosti so vklesane na spomenik padlim borcem in žrtvam NOB v Otaležu. Letošnjo jesen se je namreč številnim spomenikom po vsej domovini pridružil tudi spomenik v tej naši vasi.

... K Otaležu prištevamo še vse bližnje vasi in naselja, ki so s to vasjo zgodovinsko ali pa upravno povezana: Jazne, Plužnje, Lazec, Masore; skratka dolino Idrije od Vrščeve do Želina. To je tisti svet jugovzhodne Cerkljanske, ki ga na višinah omejujeta Bevkov vrh in Jelenk. Svet nekoč izključno kmečkih in bajtarskih ljudi, ki so v davnih letih ušli pred grabežljivostjo tolminskih grofov. Kakor je desni breg Idrije sončnejši, gosteje naseljen in za malenkost položnejši, je levi grebenast in poraščen, prav tak kot ga je nekoč lepo opisal L. B. Po dolini večno

šumi reka, ne meneč se za hude in dobre čase, cesta ob njej pa ljudi povezuje s širnim svetom...

Narodnoosvobodilni boj je bil zajel tudi te kraje z vso značilnostjo primorske vzročnosti. Že leta 1942 so se pojavili prvi partizani in pred razpadom Italije so nekatere družine okusile fašistične ječe in internacijo. Množično partizanstvo se je razvilo šele po italijanskem razsulu. Otaleške vasi so kljub pasivnosti in izčrpanosti bile skoraj stalno prehrambeni vir naših brigad. Posebno se je ljudem priljubila Vojkova brigada; razumljivo, saj so jo sestavljali v glavnem borci iz današnje idrijske občine. Vojkovci so dobro vedeli, kaj od ljudi morejo in smejo zahtevati.

Nemške posadke v bližini so se divje zagajale v osvobojeno ozemlje na Cerkljanskem. Gorele so vasi in domačije; nekatere celo po večkrat. Najhujši je bil krvni davek. Otalež in sosednje vasi so dale za svobodo 52 življenj, 50 borcev od drugod pa je padlo na tem ozemlju. Ljudje, posebno še bivši borci, so zelo želeli vsem tem žrtvam postaviti primeren spomenik. Kako je bila ta želja

zares splošna in iskrena, je pokazala svečanost ob odkritju.

Načrt za grobnico in spomenik je napravil Ivo Prelovec. Priznati je treba, da mu je to v vseh pogledih uspelo. Spomenik, ki simbolizira goreči plamen, je viden že od daleč. Prostor na pokopališču je posrečeno izbran, saj s tega mesta naš pogled lahko objame vrhove ob Idriji od Sivke in Jelenka vse tja do Krna in Kanina.

Organizatorji (Zveza borcev) niso imeli sreče z vremenom, kar pa nikakor ni ustavilo številne množice, ki je prihitela od blizu in daleč. 28. oktobra se je h grobnici ob zvokih rudarske godbe dolgo pomikal sprevod z zastavami in venci. Po himni je kot domačin obudil spomin na dogodke pred dvajsetimi leti Tomaž Pavšič. Svoj nagovor je začel s temi besedami: »Kmalu bo preteklo 20 let od tistih težkih, junaških časov, ko so bili naši bregovi, grape in strmine prizorišča bojov za osvoboditev. Odkar so se pred 700 leti naši predniki naselili v teh krajih in se skozi stoletja mučili za goli obstoj, ni bilo usodnejšega časa, kot so bila leta narodno-osvobodilne borbe.« Za njim se je v daljšem govoru spomnil naše preteklosti in sedanjosti ter na koncu odkril spomenik pisatelj France Bevk. Njegove domače in prepričljive besede so našle iskren odmev. Govorec o NOB na tem ozemlju, je dejal: »Ne le vsaka vas, ponekod je vsaka hiša dala večjo ali manjšo človeško in materialno žrtev. Ta grob-

nica in imena na spomeniku pričajo, da je tudi Otalež z okolico dal bogat prispevek v osvobodilnem boju, na katerega ste po vsej pravici lahko ponosni. A ne samo to, vaša vrata so se gostoljubno odpirala partizanom, kadarkoli so potrkali nanje. Sedli so k vaši skledi in se pogreli ob vašem ognju. Tudi tega ne smemo pozabiti. Če bi med našo vojsko in prebivalstvom po vsej naši zemlji ne bilo te povezanosti, bi v neenakem boju z mnogo močnejšim sovražnikom ne bili vzdržali. Žrtvam v krvi in blagu lahko prištejemo še vse trpljenje, ves strah in vse solze, ki nikjer niso zapisane. Če bi takih in enakih žrtev ne bilo po vsej naši domovini, bi ne bili doživeli veselega trenutka zmage in osvobojenja.«

Po kratkem komemorativnem sporedu, ki so ga izvajali domači pevski zbor, rudarska godba in gimnazijka Marija Jereb iz Idrije, si je številna množica od bliže ogledala grobišče, pisatelj France Bevk pa se je v družbi bivših borcev-domačinov in krajevnih ter občinskih predstavnikov podal v osnovno šolo, kjer se je zadržal kaki dve uri. To je bilo pristrčno srečanje pisatelja in borca s svojimi domačimi ljudmi. Tu so ga pozdravili tudi pionirji osnovne šole, medtem ko mu je zbor prosvetnega društva »France Bevk« pod vodstvom Mohorja Pavšiča zapel nekaj pesmi. Pisatelj Bevk je pionirjem in drugim obljubil, da bo z veseljem še obiskal to prijazno vas.

O B Č I N S K I L J U D S K I O D B O R

IZ ZAPISNIKOV SEJ ObLO IDRJA

33. seja obeh zborov dne 3. oktobra 1962

Razpravljali so o poročilu komisije za izvajanje predpisov o delitvi čistega dohodka gospodarskih organizacij in zavodov, o poročilu sveta za stanovanjske zadeve o stanovanjski problematiki, o poročilu tržnega inšpektorja, o poročilu sanitarnega inšpektorja in o poročilu zavoda za socialno zavarovanje.

Razrešeni so bili:

1. dolžnosti člana sveta za družbeni plan in finance:

- a) Marjan Likar iz Idrije,
- b) Jože Pirc iz Idrije,
- c) Tone Vehar iz Idrije.

2. Ivan Pervanje dolžnosti člana sveta za blagovni promet.

3. Janko Lukan dolžnosti člana sveta za občo upravo.

4. Inž. Miloš Šulin dolžnosti predsednika komisije za izvajanje predpisov o delitvi čistega dohodka gospodarskih organizacij in zavodov.

5. Cveto Šulgač dolžnosti tajnika komisije za izvajanje predpisov o delitvi čistega dohodka gospodarskih organizacij in zavodov.

6. Slavica Božič dolžnosti člana kadrovske komisije.

7. Dušan Pirih dolžnosti veterinarskega inšpektorja ObLO Idrije.

8. Cveto Šulgač dolžnosti načelnika oddelka za gospodarstvo ObLO Idrije.

9. Roman Brus dolžnosti tržnega inšpektorja ObLO Idrije.

10. Franc Hladnik dolžnosti člana upravnega odbora sklada za varstvo otrok.

11. Dušan Pirih dolžnosti upravnika Veterinarske ambulante v Idriji.

12. upraviteljica osnovne šole Čekovnik, Justina Troha.

13. upraviteljica osnovne šole Dole, Cecilija Prezelj.

14. upraviteljica osnovne šole Ledine, Anica Gnezda.

15. upraviteljica osnovne šole Šebrelje, Cveta Polak.

16. upraviteljica osnovne šole Kanji dol, Dragica Lukan.

17. upraviteljica osnovne šole Jagrščice, Marija Oblesčak.

Imenujejo se:

1. Ladislav Vukan, Dimitrij Troha in Ivan Grošelj za člane sveta za družbeni plan in finance.

2. Milan Brence za člana sveta za blagovni promet.

3. Maks Podobnik za člana sveta za občo upravo.

4. Franc Sever za predsednika komisije za izvajanje predpisov o delitvi čistega dohodka gospodarskih organizacij in zavodov, za tajnika te komisije pa Franc Didič.

5. Janko Klemenčič za člana kadrovske komisije.

6. Peter Rojc za veterinarskega inšpektorja.

7. Sergij Keser za načelnika oddelka za gospodarstvo ObLO Idrija.

8. Pavla Sever za šefa odseka za proračun ObLO Idrija.

9. Jože Razpet za tržnega inšpektorja ObLO Idrija.

10. Rozalija Prelaz za člana upravnega odbora sklada za varstvo otrok.

11. Peter Rojc za upravnika Veterinarske ambulante Idrija.

12. Viktorija Tratnik za upravitelja osnovne šole Čekovnik.

13. Marjan Lapajne za upravitelja osnovne šole Dole.

14. Viktorija Gruđen za upravitelja osnovne šole Ledine.

15. Zora Škvarča za upravitelja osnovne šole Šebrelje.

16. Katarina Požnel za upravitelja osnovne šole Jagrše.

17. Ivan Rijavec za upravitelja glasbene šole.

18. V komisijo za statut so bili imenovani:

- a) Lado Božič,
- b) Janez Dolenc,
- c) Inž. Miloš Šulin,
- č) Verner Breznik,
- d) Cveto Šulgaj,
- e) Anton Bolko,
- f) Rudi Eržen,
- g) Cveto Prelovec,
- h) Stanko Murovec.

Zaradi podrobne obravnave statuta so bile imenovane te podkomisije:

1. podkomisija za gospodarstvo in komunalne zadeve;
2. podkomisija za družbene službe;
3. podkomisija za zdravstvo in socialno varstvo in
4. podkomisija za organizacijo.

V podkomisijo za gospodarstvo in komunalne zadeve se imenujejo:

- a) Cveto Šulgaj — predsednik;
- b) Silvester Kleindienst iz Idrije;
- c) Anton Obid iz Cerkna;
- č) Pavel Makuc iz Cerkna;
- d) Ivan Lampe iz Črnega vrha;
- e) Franc Klemenčič iz Idrije;
- f) Franc Brence iz Ledin;
- g) Ladislav Carl iz Idrije.

V podkomisijo za družbene službe so imenovani:

- a) Cveto Prelovec — predsednik;
- b) Anton Bolko iz Cerkna;
- c) Ivan Bizjak iz Sp. Idrije;
- č) Slavica Božič iz Idrije;
- d) Srečko Logar iz Idrije;
- e) Janko Pajer iz Idrije;
- f) Jelko Kašca iz Idrije.

V podkomisijo za zdravstvo in socialno varstvo so imenovani:

- a) Srečko Poljanec — predsednik;
- b) Srečko Mohorič iz Idrije;
- c) Franc Hladnik iz Idrije;
- č) Franc Rupnik iz Črnega vrha;
- d) Tonica Kogej iz Idrije;
- e) Janko Žgavec iz Godoviča.

V podkomisijo za organizacijo so bili imenovani:

- a) Stanko Murovec — predsednik;
- b) Marjan Kovač iz Idrije;
- c) Andrej Franetič iz Idrije;
- č) Stipe Franovič iz Idrije;
- d) Franc Pagon iz Cerkna;
- e) Jože Kenk iz Črnega vrha;
- f) Franc Božič iz Idrije.

19. V komisijo za ugotavljanje delovne dobe in drugih obdobj, ki se vpisujejo v delovno knjižico, se imenuje:

- a) Jože Gruđen — predsednik;
- b) Jože Kenda iz Idrije za njegovega namestnika;
- c) Srečko Poljanec iz Idrije — član;
- č) Ivan Primožič iz Idrije za njegovega namestnika;
- d) Marjan Kovač iz Idrije — član;
- e) Marja Likar iz Idrije za njegovega namestnika;
- f) Zdravko Štravs iz Cerkna — član;
- g) Ivan Pervanje iz Idrije za njegovega namestnika.

20. V muzejski svet se imenujejo:

- a) inž. Ivan Gantar — predsednik;
- b) inž. Ruža Jager — član;
- c) Anica Munda — član;
- č) inž. Uroš Bajželj — član;
- d) Marika Pok — član;
- e) Jože Gantar — član.

Srečko Logar, ravnatelj muzeja, je po svojem položaju član sveta.

Ločeni seji obeh zborov dne 10. oktobra 1962

Sprejeto je bilo:

1. Poročilo o delu komisije za izvajanje predpisov o delitvi čistega dohodka gospodarskih organizacij in zavodov na območju občine Idrija.

2. Poročilo o gibanju proizvodnje in izvoza pri izvoznih podjetjih v občini Idrija za 8 mesecev 1962.

3. Poročilo o izvrševanju proračuna občine Idrija od 1/1 do 31/8-62.

4. Poročilo o potrošnji na področju negospodarskih investicij do 30/9-1962.

5. Poročilo sveta za stanovanjske zadeve o stanovanjski problematiki.

6. Poročilo o delu tržne inšpekcije za obdobje januar-avgust 1962.

7. Poročilo sanitarnega inšpektorja ObLO Idrija.

8. Poročilo zavoda za socialno zavarovanje o problemih službe socialnega zavarovanja.

9. Odlok o prispevku, ki se plačuje v sklad skupne rezerve občine Idrija za potrebe gospodarskih organizacij.

10. Odlok za spremembo in dopolnitev odloka o uvedbi posebnega krajevnega samoprispevka za elektrifikacijo vasi iz območja krajevnega odbora Kanomlja.

11. Potrjena so bila pravila Doma starih in onemoglih Sp. Idrija.

12. Sprejet je bil sklep o odpravi nekaterih do sedaj začasno ukinjenih osnovnih šol in o predlogu Izvršnemu svetu ljudske skupščine LRS za izdajo odločbe o ukinitvi začasno ukinjenih šol.

13. Z Zavodom za socialno zavarovanje Gorica se sklene pogodba o zdravstvenem zavarovanju nezavarovanih oseb, ki prejema priznavašnino.

14. Odobri se prenos izkupička od prodanih motornih vozil v znesku 666.000 dinarjev na sklad za komunalne potrebe družbenega stan-darda mesta Idrija ter odobri poraba teh sred-

stev za delno poravnavo adaptacijskih del v pisarniških prostorih ter nabavo najnujnejšega potrebnega inventarja.

15. Tovarna pohištva v Idriji je dobila garancijsko izjavo za najetje premostitvenega kratkoročnega kredita v znesku 15.000.000 din iz hranilnih vlog Kmetijske zadruga v Idriji z rokom vrnitve: marec 1963.

16. Iz sklada SLP je dobil za gradnjo privatne stanovanjske hiše družbeno zemljišče Ivan Pišljarič iz Idrije.

17. Ivici Strgulc, Antonu Carlu, Janku Menardu se je dodelilo proti plačilu funkcionalno zemljišče k že postavljenim stanovanjskim hišam.

18. Zdravstvenemu domu Idrija so se dodelile zaprošene nepremičnine v upravljanje.

19. Razveljavljen je bil sklep seje z dne 25. maja 1961, s katerim se je Francu Sinkovcu iz Srednje Kanomlje 34 dodelilo ca. 400 m² zemljišča za gradnjo stanovanjske hiše na parceli št. 486/1 k. o. Sp. Idrija, ker je številka parcele pomotna.

20. Zavrnilo se je zahtevek Ivane Primožič in Franca Suligoja iz Idrije za znižanje kupnine za odkupljeno stanovanjsko hišo v Kajuhovi ulici 14, ker cena ustreza vrednosti stanovanj, dovolilo pa se je obročno plačevanje kupnine v 25 letih z 2% obrestno mero.

Z A P I S K I

Občinska konferenca LMS občine Idrija

V PRIPRAVI NA VII. KONGRES LMJ

Konference aktivov LM so pokazale zanimanje mladih ljudi za vsestransko dejavnost in sodelovanje pri uresničevanju in krepitevi našega gospodarstva in socialističnih odnosov.

Slabosti in pomanjkljivosti v delu organizacije LM bo potrebno odstraniti in nadomestiti s kritičnim in samokritičnim načinom obravnave, kar naj postane tudi trajno orožje mladih v borbi proti vsem negativnim pojavom.

Tudi konference aktivov LMS so bile prežete z duhom VII. kongresa LMS, ki je jasno pokazal dosežke in bodoče delo organizacije. Osnovna naloga ljudske mladine v delovnih organizacijah je, da se bori za povečanje produktivnosti dela in uveljavljanje delavskega samoupravljanja. Konference aktivov so nam pokazale, da je zelo majhno število mladih ljudi vključenih v delavsko samoupravljanje. Imamo nekatere delovne organizacije, kjer sploh ni mladih ljudi v samoupravnih organih, poleg tega pa tudi ne čutijo več odgovornosti, da bi jih usposabljali in vključevali v organe delavskega samoupravljanja. Ugotovljeno je, da sta organizacija dela in kadrovske vprašanje zelo pereča, zato ju bo treba postopoma prilagajati potrebam.

Občinska konferenca LMS je bila 11. novembra 1962 v Idriji. Obravnavala je najbolj pereča vprašanja mladih ljudi v naši občini. Ugotovila je slabo organizacijo in delo v aktivih, posebno v vaških. Vaška mladina je bila v zadnjih letih prepuščena sama sebi, ker smo mislili, da se bo lahko zaposlila v industriji. Konferenca je ugotovila, da je bila takšna politika slaba in zgrešena. Tudi kmetijstvo postaja v naši občini važna gospodarska dejavnost, ki jo bomo morali v bodoče še razvijati.

Izobraževanje mladih ljudi v rednih šolah je vsak dan bolj nujno; tudi družbeno ekonomska vzgoja postaja že potreba. Izobraževanje na delovnem mestu pa je važna naloga delovnih organizacij. Problem zaposlovanja mladine v naši občini in nadaljnje šolanje po končani obvezni osemletni šoli postaja vsak dan težji. V letu 1962/63 bo šolsko obveznost zaključilo 260 mladih ljudi; nimamo pa še pripravljene analize, kam to mladino usmeriti. Konferenca je bila mnenja, da moramo resneje iskati rešitev v skladu s potrebami, ki jih imamo v občini. Občinska konferenca LMS je tudi ugotovila, da je kulturno-zabavno življenje v naši občini na najnižji ravni; društva le životarijo, sestavlja jih pretežno šolska mladina, zastopstva delavske mladine pa ni čutiti. Vodstva društev bodo morala v bodoče

bolj prisluhniti hotenju mladih ljudi in po njih usmeriti delo. Razpravljali smo tudi o društvenih prostorih, kjer naj bi se mladi ljudje sestajali in kulturno izživljali. Konferenca je menila, da bi mogli realizirati zamisel o adaptaciji prostorov starega magazina s prostovoljnim delom; sredstva bi trošili samo za material. S tem bi delno rešili problem prostorov, ki že dolga leta hromi klubsko življenje mladih ljudi v naši občini.

F. B.

KOLEKTIV

»SIMPLEXA«

V IDRIJI

želi poslovnim prijateljem in vsemu delovnemu ljudstvu srečno in plodno leto 1963!

Ob tej priložnosti obveščamo vse poslovne prijatelje, da bomo v novem letu poleg izvajanja montaže zunanjih vodovodov, hišnih in centralnih instalacij ter ključavničarske dejavnosti uvedli s pomočjo naše občine in kolektiva »Iskra« iz Kranja novo industrijsko proizvodnjo kolektorjev za avtomobilsko industrijo.

ELEKTROMEHANIČNA
DELAVNICA

»MONTER«

V IDRIJI

POPRAVLJA VSE RADIJSKE, GO-
SPODINJSKE IN PODOBNE APA-
RATE, OPRAVLJA USLUGE NA
DOMU, IZVRŠUJE ELEKTROIN-
STALACIJE PO SOLIDNIH CENAH
PRIPOROČAMO SE ZA NARO-
ČILA, OBENEM PA ŽELIMO VSEM
NAŠIM OBČANOM SREČNO LETO
1963!

Želje in načrti idrijskih študentov

V nedeljo 11. novembra so imeli na Rožniku nad Ljubljano bivši dijaki idrijske gimnazije in sedanjí študenti ljubljanske univerze srečanje, na katerem so ustanovili sekcijo idrijskih študentov, ki ima nalogo, da naveže z idrijsko občino čim tesnejše stike. Led je bil prebit že lani, ko so bili zbrani v sekciji Kluba goriških študentov, vendar ni prišlo do kake večje aktivnosti.

Načelno so se domenili, da se bodo zanimali za vse probleme domačega kraja, ker tudi njim ne more biti vseeno, kam se bodo vrnili po končanem študiju. Delo bodo predvsem vezali na aktivno sodelovanje z aktiví LMS v idrijski občini.

Za predsednika sekcije je bil izvoljen Milan Kogej, študent tretjega letnika strojništva na ljubljanski univerzi, program dela pa je pripravil šestčlanski odbor in obsega kulturno in telesnovzgojno sodelovanje, predvsem obisk vasi s predavanji in diapozitivi, sodelovanje pri študijskih raziskavah v občini itd. Vse to pa bo seveda povezano s stroški. Zato bo treba zagotoviti sredstva, ker bi bila velika škoda, če bi študenti ne mogli izvrševati svojega programa iz finančnih razlogov.

Ker so bili prvi stiki navezani že letos, smo lahko prepričani, da bodo naši študenti že prihodnje leto razvili večjo dejavnost.

Emil Miklavčič

Važno rudarsko posvetovanje

Oba največja metalna rudnika v Sloveniji, Idrija in Mežica, sta vpeljala redna vsakoletna strokovna posvetovanja. Letošnji posvet je bil v Idriji dne 10. novembra in je imel zelo obširen delovni program z različnimi referati. Dr. Ivan Hribnik je najprej referiral o onečiščenju atmosfere v rudniku in naselju Idrija, nato pa so Mežičani referirali o proizvodni problematiki rudnika Mežica v letu 1962. Inž. Ivan Gantar in Janko Mlakar sta pripravila referat o geoloških razmerah in raziskavah na ozemlju Idrije, inženirji Zorc, Vastič in Bajželj so referirali o glavnih problemih idrijske jame, inž. Jager pa o drugi etapi rekonstrukcije topilnice.

Ker so nekateri teh referatov zanimivi tudi za naše čitatelje, se je uredništvo našega lista odločilo, da bo referente zaprosilo, naj bi nekatere pripravili tudi za naš list in jih bomo objavili v prihodnjih številkah. S. L.

TELESNA VZGOJA

Obnovitev dejavnosti

Rokomet. Okrajno rokometno prvenstvo je končano. S to panogo smo lahko kar zadovoljni, saj sta oba okrajna prvaka iz naše občine. Pri moških je zmagala ekipa ETA iz Cerkna, pri ženskah pa RK »Rudar« iz Idrije. Moška ekipa »Rudarja« pa se je vidno poslabšala in je zasedla šele peto mesto.

Okrajno pokalno prvenstvo je bilo 25. novembra v Ajdovščini. Naši ženski ekipi sreča ni bila naklonjena in je zasedla drugo mesto, moška ekipa pa je bila izločena že v predtekmovanju.

Nogomet. Po uspešnem turnirju pionirjev v septembru mladi nogometaši idrijskega »Rudarja« niso počivali. Pionirsko mladinsko moštvo je 16. oktobra igralo proti TVD »Partizan« v Borovnici proti članskemu moštvu. V prvem polčasu so celo vodili, nato pa so jim pošle moči in Borovničani so zmagali s 5:4.

Dne 11. novembra sta gostovala v Idriji člansko in mladinsko moštvo »Primorja« iz Ajdovščine in NK Logatec. V predtekmi sta nastopili mladinski moštvi našega »Rudarja« in »Primorja«. Idričani so bili tehnično boljši in so igrali bolj borbeno ter zasluženoma zmagali s 3:0. Članski moštvi Logatca in Ajdovščine pa sta pokazali enakovredno igro in rezultat je bil 6:6.

Lahka atletika. 5. oktobra je bilo prvenstvo osnovne šole na zasilno urejenem stadionu v počastitev 20-letnice pionirske organizacije. Tekmovalo je nad 200 pionirjev in pionirk. Med pionirkami sta največ uspehov dosegli Anica Gnezda in Vera Močnik, med pionirji pa Zmago Likar in Silvij Bazile.

Začetek tekmovanja v tej lepi panogi pa je pomenil troboj Dolenjska, Gorenjska in Primorska, ki je bil 23. septembra v Novi Gorici. Od Idričank je dosegla najlepši uspeh mlada Anica Gnezda v teku na 100 metrov, kjer je dosegla v zelo močni konkurenci tretje mesto. Ta mnogo obetajoča tekmovalka se je že izkazala tudi na republiškem mladinskem prvenstvu v teku na 60 metrov.

Okrajni odbor za telesno vzgojo je v pozni jeseni, 11. novembra, poveril organizacijo članskega in mladinskega prvenstva Idriji. Tekmovanje je bilo dobro organizirano, vendar ni prineslo vidnejših uspehov, ker je bilo vreme zelo slabo, stadion pa le zasilno urejen. Od domačih tekmovalcev je le Anica Gnezda osvojila prvo mesto na 100 metrov, vsi ostali pa so ostali na repu. Prav to tekmovanje pa je ponovno pokazalo, da ima naše mesto mnogo mladih, vendar še neizkušenih tekmovalcev, zato bi kazalo ustanoviti lahkoatletski klub in končno urediti tudi stadion.

Namizni tenis. Med najboljše množične sekcije v Idriji spada namizni tenis. Posebno je močna mlada skupina na osnovni šoli.

9. septembra so se naši pionirji pomerili z učenci EGS v Cerknem in zmagali s 5:0. Prav enak rezultat pa so dosegle idrijske pionirke.

9. oktobra so trije člani našega kluba sodelovali na odprtem prvenstvu Notranjske. V skupini pionirjev je Miloš Poljanšek dosegel drugo mesto, mladinci pa so dosegli tretje mesto.

16. oktobra so člani na gostovanju v Borovnici izgubili srečanje, pionirji in mladinke pa so zmagali.

Na republiškem prvenstvu 10. novembra na Jesenicah je dosegel naš pionir v I. skupini tretje mesto, Likar v III. skupini peto mesto in Vidmar v V. skupini osmo mesto. Mladinca Jurjavčič in Svetlik sta v svojih skupinah dosegla 4. in 5. mesto.

Na mladinskem okrajnem prvenstvu 24. in 25. novembra je mladinska ekipa dosegla prvo mesto in se je tako uvrstila v polfinale ekipnega republiškega prvenstva. Tudi moški in ženske dvojice so osvojile prvo mesto v okraju.

Nato so naše ekipe gostovale še v Logatcu na okrajnem prvenstvu Notranjske. V skupni oceni je naš klub dosegel 35 točk pred Borovnico z 28 in Logatcem s 25 točkami.

Smučanje. Zgodna in ugodna zima je zvabila naše smučarje na prvo tekmovanje v slalomu. Člani in mladinci so imeli 450 metrov dolgo progo s 110 m višinske razlike in 48 vrtači. Pionirji pa so imeli skrajšano progo. Med člani je zmagal Ivan Logar s časom 1.09,2 pred Dušanom Poljanškom in Rudijem Likarjem. Med mladinci je bil prvi Peter Poljanšek s časom 1.25,3 pred Ivanom Aličem in Dimitrijem Žigonom. Med pionirji je bil prvi Jule Vidmar s časom 30,7, drugi je bil Boris Troha, tretji pa Milan Miklavčič.

—o—

Če na hitro pregledamo vso to dejavnost, nam bo kaj lahko ugotoviti, da nastopa največ mladina. Prav to pa je najbolj razveseljiv pojav in predstavlja bodočnost prerojene telesnovzgojne dejavnosti v našem mestu. Kaj vse bi se dalo doseči z večjimi organizacijskimi potezami, pa nam najlepše kaže občinsko ekipno prvenstvo, katerega se je udeležilo nič manj kot 30 ekip! Igrali so v 6 skupinah po sistemu Davis cupa, v finalu pa so se moštva razvrstila: 1. Simplex I, 2. kmetijska zadruga, 3. osnovna šola I, 4. Simplex II, 5. osnovna šola IV, 6. bolnica za duševne bolezni.

Vse te podatke smo komaj utegnili nanizati z namenom, da bi se nad njimi zamislili vsi pristojni činitelji in kmalu ne bo treba več tarnati, da Idrija zaostaja v telesni vzgoji! S. P.

ŠAH

Naš neuspeh na okrajnem prvenstvu

Zapisnik o letošnjem okrajnem šahovskem prvenstvu, ki se je končalo v začetku maja v Novi Gorici, smo prejeli z zamudo. Udeležilo se ga je 15 izbranih šahistov, med njimi tudi Tone Troha in Jurij Jereb. Zmagal je Karel Stepančič iz Nove Gorice z 11 in pol točke, medtem ko sta naša zastopnika nekoliko razočarala. Tone Troha je dosegel 7 točk ali 50% in s tem 7. do 8. mesto, Jurij Jereb pa je s 5 točkami prišel komaj na 12. odnosno 13. mesto. Tretje kategorije nista potrdila, pa tudi ne zgubila. Za prihodnje okrajno prvenstvo se bodo morali naši šahisti bolje pripraviti! S. L.

Tone Troha - dvakrat zmagovalec

Šahovsko življenje v Idriji je nekako opešalo, čeprav je znano, da imamo precej dobrih šahistov. Z namenom, da bi šahovsko igro spet poživili, je naš klub vpeljal redne mesečne izločilne turnirje, s katerimi želi poseči čimbolj v širino, posebno pa med našo mladino.

S septembrskim turnirjem nismo dosegli posebnega uspeha, saj se ga je udeležilo samo osem šahistov. Zmagal je tretjekategornik Tone Troha, na drugo mesto je prišel Milan Miklavčič, na tretje pa Pavel Hladnik.

Bolje je uspel oktobrski turnir, ker se je odzvala tudi osnovna šola in je na njem igralo 32 večinoma mladih šahistov. Tudi tokrat je zmagal Tone Troha, drugi je bil Pavel Hladnik, tretji pa Silvij Knap.

Pričakujemo, da se bo v naslednje turnirje vključila tudi gimnazijska mladina in da bodo dosegli lepše uspehe. S. L.

Marijan Rogale - zmagovalec v novembru

Novembrski šahovski izločilni turnir je zbral 33 šahistov, tokrat največ iz gimnazije. Zmagal je Marijan Rogale, na drugo mesto je prišel Gustav Ravnahter, na tretje pa Silvij Knap. Za ta turnir je bilo značilno, da so nekateri favoriti izpadli zelo zgodaj.

Prehodni pokal je tudi letos osvojilo mesto

Vsakoletni šahovski dvoboj na 10 deskah v počastitev dneva republike je bil letos odigran 27. novembra. Dvoboj se je sicer končal s 5:5, vendar je prehodni pokal rudniškega sindikata osvojilo mesto, ker je doseglo boljši uspeh na prvih deskah. Letos so vsi pričakovali zmago rudniškega moštva, ki ima boljše šahiste, vendar se je pokazalo, da je bilo moštvo mesta bolj disciplinirano in je zbralo vse najmočnejše šahiste. Prihodnje leto bo ta dvoboj toliko bolj zanimiv, ker če bodo znova zmagali mestni šahisti, bo prešel pokal v trajno last mestnega moštva. S. L.

LOVSTVO

In vendar so pri nas medvedi!

Zadnja leta so nam lovci mnogo pripovedovali o medvedih, ki naj bi se klatili po naših gozdovih. Pod Golaki, okrog Hudega polja in Mrzle rupe so jih večkrat sledili in enega bi bil kmalu idrijski lovec ustrelil, ker je iz gošče videl samo hrbet in je mislil, da je divji prašič. Previsoko namerjena krogla je k sreči odbila samo nekaj dlake s hrbita. Potem so prišli glasovi o medvedjih družini, ki naj bi se klatila nekje pod Jelenkom in okoli Sebelj. Vsega seveda lovci nismo smeli verjeti, pa so le imeli prav!

V petek, 16. novembra, je peljal težak kamion podjetja Grosist iz Nove Gorice od Tolmina proti Idriji in dalje v Ljubljano. Ob pol 5. uri je bil kakih 200 metrov pred Zelinom, ko je nenadoma skočil pred njega medved. Šofer je sicer naglo zavrl, vendar je bilo prepozno. Ko sta šofer in njegov spremljevalec ugotovila, da sta povozila medveda, ki je še hropel, sta naglo skočila nazaj v kabino. Ko sta ugotovila, da je mrtev, sta ga prepeljala do Zelina, kjer ga je prevzela lovška družina Cerkno. Ugotovili so, da je bila mlada medvedka, ki je tehtala okoli sto kilogramov.

Pozneje je zverino prevzel Mestni muzej v Idriji, ki jo je dal nagačiti ter bo z njo obogatil svoj biološki oddelek, ki ga je že začel urejati.

Dogodek je zbudil mnogo zanimanja med ljudstvom in je potrdil govorice, da so se medvedi zopet zaredili v naših gozdovih, kar je za lovce vsekakor razveseljiv pojav. S. L.

Izpred našega sodišča

Miloš PRIMOŽIČ, rojen 29. 10. 1941 v Gornjih Novakih, stanujoč v Gornjih Novakih 58, je 1. 7. 1962 ob 21.30 uri vozil poltovorni avtomobil Fiat 514, GO 12-64, last Jakoba Cemažarja iz Gornjih Novakov, izpred gostilne v Novakih proti Cerknemu in nazaj v zelo vinjenem stanju ter brez vozniškega dovoljenja. Imel je le potrdilo o znanju prometnih predpisov. Zaradi vinjenosti je na cesti zadel v obcestni zid ter poškodoval prednji desni blatnik na vozilu. Kaznovan je bil z denarno kaznijo 10.000 din in z odvzemom potrdila o znanju prometnih predpisov za dobo treh mesecev.

Ivan VEHAR, rojen 22. 12. 1935 v Potoku, bivač v Idriji, Prelovčeva ulica 1, je 20. 8. 1962 ob 14.25 uri vozil motorno kolo GO 10-008 iz Spodnje Idrije proti Idriji ter tik za nepreglednim ovinkom v bližini Doma onemoglih v Idriji prehitel tovorni avto GO 24-54, ko cesta ni bila prosta za prehitevanje. Tako se je zaletel v desno prednjo stran avtobusa LJ 14-66, ki je vozil pravilno po desni strani. Kaznovan je bil z denarno kaznijo 8.000 din.

Franc GANTAR, rojen 3. 6. 1937 v Zavratcu, bivač v Zavratcu št. 30, in Leopold BERCIC, rojen 12. 11. 1911 v Idriji, bivač v Idriji, Kap. Mihevcva 22, sta 1. 8. 1962 ob 11.55 nepravilno vozila svoji motorni kolesi, in sicer Franc Gantar je na Ulici St. Rozmana v Idriji zavozil z motornim kolesom GO 10-349 v blagi brzini z desne proti sredini ceste. Leopold Berčič pa je z motornim kolesom GO 10-357 zavozil iz stranske ulice na Ulico St. Rozmana, ne da bi se prijavil, če je cesta prosta. Tako sta se oba prijavljena zaletela v sredini cestišča. Franc Gantar je bil kaznovan z denarno kaznijo 1000 din, Leopold Berčič pa s 4000 din.

Izpred sodnika za prekrške

Sodnik za prekrške je imel največ posla z zelo pogostimi kršitelji prometnih predpisov, ki prav gotovo niso v čast naše občine. Izrečenih je bilo kar 16 kazni od 1000 do 10.000 dinarjev, poleg tega pa so bila odvzeta vozniška dovoljenja: za dobo 3 mesecev Francu Bončinu iz Idrije, Ulica kap. Mihevcva 28, Francu Tratniku, Idrija, Srebrničeva 11, Stanislavu Ferjančiču, Idrija, Trg 1. maja 4, Karlu Simoniču, Idrija, Rožna, Teobaldu Kogejcu, Idrija, Kosovelova 16; za dobo 2 mesecev Andreju Obidu iz Cerkna 142 ter Francu Pivku iz Godoviča 28; za dobo 1 meseca Julijanu Peternelju iz Masor 5 ter Adolfu Lavrenčiču iz Kanala.

TRGOVSKO PODJETJE

»KURIVO« V IDRIJI

vas bo tudi v letu 1963 najsolidnejše in po solidnih cenah postreglo z vsem gradbenim materialom ter z vsemi tekočimi gorivi in mazivi.

Vsemu prebivalstvu naše komune
SREČNO LETO 1963!

Potrdila o znanju prometnih predpisov, ki pridejo v poštev predvsem pri mopedistih, pa so bila odvzeta za dobo 2 ali 3 mesecev: Vinku Brelihu iz Idrijske 12, Ivanu Bizjaku iz Gornje Kanomlje 47, Pavlu Lukanu iz Godoviča 41, Francu Bajcu iz Malega polja 30, Milošu Primožiču iz Gornjih Novakov 58, Pavlu Sedeju z Vrsnika 16 in Alojzu Felcu iz Črnega vrha 58.

Pri pregledu vzrokov navedenih prekrškov na žalost ugotovimo, da je bil največ po sredi alkohol. Dosedanji izreki kazni naj bodo predvsem v opomin vsem našim voznikom motornih vozil, ki tako naglo naraščajo.

HOTEL IN RESTAVRACIJA

„Nanos“

V IDRIJI

s svojimi obrati »SOČA« v Idriji in gostilno »JELEN« v Godoviču vas postreže z najboljšimi pijačami in jedili po najnižjih cenah.

V letu 1963 bomo napravili v naših obratih večje modernizacije, da bomo še lažje postregli vse skupinske obiske v veliki dvorani.

Postrežbo z idrijskimi specialitetami, ribami in divjačino bomo še razširili.

V manjši sobi postrežemo po prednaročilu tudi manjše družbe ob raznih svečanostih.

Vsem našim domačim in tujim gostom srečno novo leto 1963!

KMETIJSKA ZADRUGA v Idriji

je v letu 1962 močno utrdila vseh svojih šest kmetijskih posestev, mlekarno v Godoviču z mlečno restavracijo na Trgu maršala Tita v Idriji, gozdni obrat z odkupom ter prodajo lesa na debelo in lastno eksploatacijo, lastni atvopark ter hranilno-kreditni odsek v Kosovelovi ulici.

Trudimo se, da naše poslovne stike še razširimo v splošno zadovoljstvo naših kmetovalcev in v korist vseh poslovnih prijateljev!

VSEM SREČNO LETO 1963!

Gostilna **POD GRADOM** v Idriji

- ☆ SI JE USTVARILA NAJBOLJŠI SLOVES S SVOJIMI NIZKIMI CENAMI, ☆
- ☆ S SOLIDNO POSTREŽBO IN NAJBOLJŠO IZBIRO JEDIL IN PIJAČ. ☆
- ☆ TO TRADICIJO BOMO V NASLEDNJEM LETU ŠE IZBOLJŠALI! ☆
- ☆ VSEM NAŠIM ŠTEVILNIM GOSTOM ŽELIMO SREČNO LETO 1963! ☆

OBRATNO PODJETJE

čipka

IN

čipkarska zadruga

V IDRIJI

Želita vsem čipkaricam in poslovnim prijateljem mnogo sreče in zadovoljstva v letu 1963!

Vsem čipkaricam sporočamo, da smo tudi letos razširili svoje poslovno področje in ukrenili vse, da bo tekla proizvodnja tudi v letu 1963 nemo-teno in v zadovoljstvo vseh naših pridnih čipkarič!

TRGOVSKO PODJETJE

-Izbira- v Idriji

nudi v svojih prodajalnah v Idriji, Spodnji Idriji, na Vojskem, v Godoviču, Otaležu, Kanomlji in Krnicah vsem odjemalcem vse vrste potrošnega blaga.

Naše občane posebej opozarjamo na prodajalno »Drogerija« v Idriji, kjer si lahko izberete vse vrste drogerijskega blaga!

☆☆

Vsem odjemalcem in poslovnim prijateljem največ uspeha v letu 1963!

TRGOVSKO
PODJETJE

VINO

IDRIJA

je vse številne odjemalce solidno postreglo z najboljšimi vini ter drugimi alkoholnimi in brezalkoholnimi pijačami na debelo, na drobno pa

tudi pri prodaji vina v Gregorčičevi ulici.

••

V letu 1963 bomo izbiro še povečali!

••

Vsem poslovnim prijateljem srečno leto 1963!

Remontno podjetje v Idriji

SE PRIPOROČA ZA VSA REMONTNA IN POSEBNO PLESKARSKA DELA, KER SMO NAŠE DELAVNICE ŠE BOLJ USPOSOBILI ZA NAJSOLIDNEJŠO IZDELAVO SREČNO IN USPEHOV POLNO LETO 1963!

Obrtno podjetje **M E S N I N E** Idrija

SE BO TUDI V LETU 1963 TRUDILO, DA BO POSTREGLO ŠTEVILNE ODJEMALCE Z NAJBOLJ KVALITETNIMI IZDELKI IN PO NAJNIŽJIM CENAM.

VSEM NAŠIM ODJEMALCEM IN DELOVNIM KOLEKTIVOM NAŠE KOMUNE ŽELIMO SREČNO IN USPEHOV POLNO LETO 1963!

P E K A R N A v Idriji

- ☆ OPOZARJA VSE PREBIVALCE NA SVOJ NOVI LOKAL NASPROTI OBČIN-
- ☆ SKEGA SEDEŽA, KJER VAS BOMO POSTREGLI Z VSEMI PEKOVSKIMI
- ☆ IZDELKI. ☆ VSEM OBČANOM SREČNO IN USPEHOV POLNO LETO 1963!

UPRAVA

DELOVNI KOLEKTIV

DELAVSKI SVET

UPRAVNI ODBOR

SINDIKALNA PODRUŽNICA

Rudnika

živega srebra Idrija

VOŠČIJO VSEM RUDARJEM IN VSEMU DELOVNEMU LJUDSTVU

SREČNO IN USPEHOV POLNO NOVO LETO 1963

Z ŽELJO, DA BI DOSEGLI ŠE VEČJE USPEHE V IZGRADNJI

NAŠE SOCIALISTIČNE DOMOVINE!

OBČINSKI LJUDSKI ODBOR

OBČINSKI KOMITE ZKS

OBČINSKI ODBOR SZDL

OBČINSKI KOMITE LMS

OBČINSKI SVET SINDIKATOV

OBČINSKA GASILSKA ZVEZA

OBČINSKI ODBOR ZROP

OBČINSKI ODBOR ZA TELESNO VZGOJO

IDRIJA

ŽELIJO VSEM OBČANOM IN VSEMU DELOVNEMU LJUDSTVU

USPEHOV POLNO NOVO LETO 1963!

GRADBENO PODJETJE

zidgrad

IDRIJA

Tudi v letu 1962 smo opravili vsa gradbena naročila nizkih, visokih in industrijskih zgradb v popolno zadovoljstvo naročnikov. Našo tehnično modernizacijo smo še izpopolnili in se temeljito pripravili, da bomo lahko v letu 1963 izpolnili vsa naročila točno po želji naročnikov.

Vsem poslovnim prijateljem
in vsemu našemu ljudstvu želimo
SREČNO NOVO LETO 1963!

Lesna industrija „22. Julij“ Idrija

☆ NAŠI IZDELKI so se v letu 1962 močno uveljavili na domačem in tujem tržišču. Pohištveni izdelki so priznani za kvalitetni, solidni in po konkurenčnih cenah.

☆ PREPRIČANI SMO, da bomo v letu 1963 že lahko začeli obratovati v novi tovarni v Spodnji Idriji, našo proizvodnjo pa razširili tudi na nove asortimente.

★ VSEMU DELOVNEMU LJUDSTVU želi naš kolektiv uspehov polno novo leto 1963!

avtopromet Idrija

JE TUDI V PRETEKLEM LETU IZPOPOLNIL SVOJ VOZNI PARK IN VAM LAHKO OPRAVLJA VSE PREVOZE NA KRATKE IN DOLGE RELACIJE HITRO, SOLIDNO IN PO NAJNIZJIM CENAM.

VSEM OBČANOM IN POSLOVNIM PRIJATELJEM ŽELIMO OBILO USPEHOV V LETU 1963!

TRGOVSKO PODJETJE

„Preskrba“

IDRIJA

ŽELI, DA SE SAMI PREPRIČATE O NAJBOLJŠI IZBIRI RAZNOVRSTNEGA BLAGA IN O ZMERNIH CENAH V VSEH NAŠIH POSLOVALNICAH V IDRIJI, ČRNEM VRHU, ZAVRATCU, DO-LAH, GORAH, GOVEJKU IN V LEDINAH.

VSEM CENJENIM ODJEMALCEM
IN POSLOVNIM PRIJATELJEM
VSO SREČO V LETU 1963!